

‘Zonder muziek ben ik niemand.’

Identiteitsvorming bij jonge muzikanten in Antigua Guatemala.



Anne Goos

3112225



‘Zonder muziek ben ik niemand.’<sup>1</sup>

Identiteitsvorming bij jonge muzikanten uit Antigua Guatemala.

Bachelorscriptie in het kader van Bachelor-project Culturele Antropologie

Universiteit Utrecht

Anne Goos

3112225

A.C.J.Goos@students.uu.nl

Juni 2009

Begeleider : Dr. Fabiola Jara Gomez

---

<sup>1</sup> Luis, 14 april 2009



## INHOUDSOPGAVE

Voorwoord.....	7
Kaarten.....	8
Kaart Guatemala.....	8
Kaart Antigua Guatemala.....	9
Inleiding.....	11
Hoofdstuk 1 – Theoretische onderbouwing.....	15
Paragraaf 1 – De vorming van identiteit.....	15
1.1.1. Identiteit.....	15
1.1.2. Identiteitsconstructie.....	17
1.1.3. Rol van de media.....	17
Paragraaf 2 – Muziek en identiteit.....	18
1.2.1. Relatie muziek en identiteit.....	18
1.2.2. Subculturen.....	19
1.2.3. De rol van kleding.....	20
1.2.4. Collectieve identiteit.....	20
Paragraaf 3 – Populair en traditionele muziek.....	21
1.3.1. Populaire muziek.....	21
1.3.2. Traditionele muziek.....	22
1.3.3. Nationaal symbool.....	23
1.3.4. Creolisering.....	23
1.3.5. Global en local.....	24
Paragraaf 4 – Methodologie.....	24
Paragraaf 5 – Conclusie.....	26
Hoofdstuk 2 – Context.....	27
Paragraaf 1 – De locatie.....	27
Paragraaf 2 – Onderzoekslocatie en informanten.....	27
Hoofdstuk 3 – De jongeren en hun muziek.....	31
Paragraaf 1 – Bands.....	31
Paragraaf 2 – Muzikanten.....	32
Paragraaf 3 – Conclusie.....	36
Hoofdstuk 4 – De toegang tot muziek.....	37
Paragraaf 1 – Aanraking met muziek.....	37

Paragraaf 2 – Aanwezige middelen.....	38
Paragraaf 3 – Sociale stettings.....	39
Paragraaf 4 – Conclusie.....	41
Hoofdstuk 5 – Populair vs traditioneel.....	43
Paragraaf 1 – Populaire muziek.....	43
Paragraaf 2 – Traditionele muziek.....	44
Paragraaf 3 – Creolisering.....	45
Paragraaf 4 – Conclusie.....	46
Hoofdstuk 6 – Identiteit.....	47
Paragraaf 1 – Invloeden.....	47
Paragraaf 2- Subculturen.....	48
Paragraaf 3 – Identificatie van de jongeren zelf.....	49
6.3.1 Etnische en culturele identificatie.....	49
6.3.2. Sociale identificatie.....	49
Paragraaf 4 – Conclusie.....	50
Conclusie.....	51
Literatuur.....	53
Bijlagen.....	57
Bijlage 1 – Reflectieverslag.....	57
Bijlage 2 – <i>Resumen en Español</i> .....	59
Bijlage 3 – Verklarende woordenlijst.....	61
Bijlage 4 – Foto's.....	63

## VOORWOORD

Daar ligt hij dan, twee maanden voorbereiding, twee maanden onderzoek, en nog eens twee maanden schrijven: mijn bachelorscriptie. Via deze weg wil ik een aantal mensen bedanken die mij hebben geholpen bij het tot stand komen van dit eindproduct.

Ik dank mijn informanten, de jonge muzikanten uit Antigua, voor hun verhalen en gezellige avonden met muziek. Daarnaast bedank ik de muziekschool Cesar Brañas, waar ik een maand lang lessen heb gevolgd, de leerlingen en docenten heb mogen interviewen. En daar vooral de directrice en coördinatrice Sofia, die mij introduceerde bij de leerlingen en docenten, en waar ik altijd terecht kon met vragen.

Ik dank mijn mede-studente Lotte, omdat ze tijdens de veldwerkperiode mijn ontzettend heeft geholpen om bezig te blijven met mijn onderzoek. En mij af en toe die nodige schop onder mijn kont gaf. Natuurlijk dank ik ook mijn ouders, die mij zowel in morele als in financiële zin heel erg gesteund hebben.

Ook dank ik mijn begeleider, Fabiola Jara Gomez. Zonder haar had u nu waarschijnlijk naar een leeg pak papier zitten kijken. Ze heeft me begeleid bij het maken van de onderzoeksopzet, tijdens het veldwerk, en tijdens het schrijven van deze scriptie. En droeg daarbij vaak ideeën aan, waar ik zelf nog niet aan had gedacht.

¡Gracias a todas y todos!



# KAART GUATEMALA

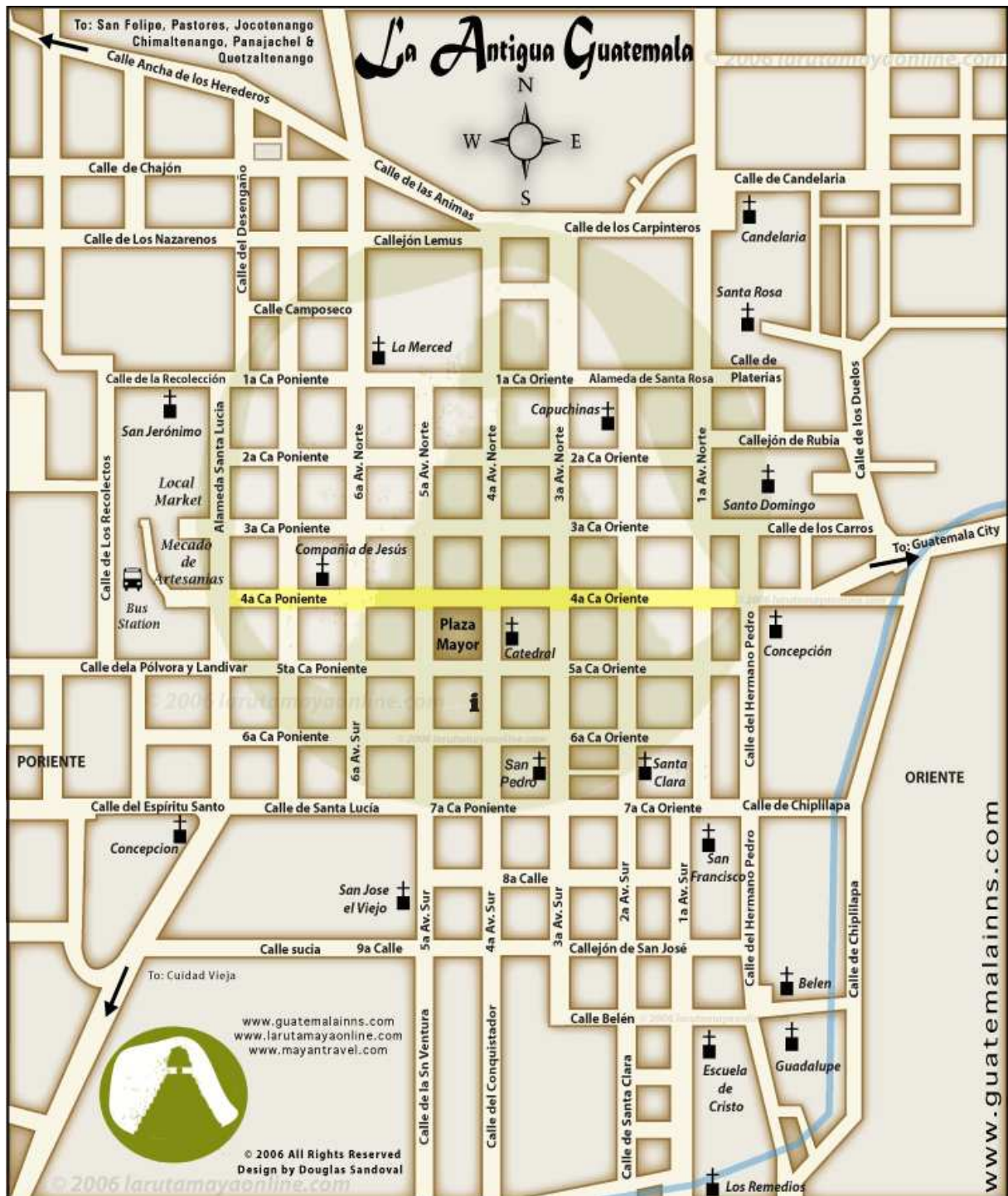


Base 504917 (547180) 2-82

Bron: <http://www.lib.utexas.edu/maps/americas/guatemala.jpg>, geraadpleegd op 9 juni 2009.



# KAART ANTIGUA GUATEMALA



Bron: [http://www.larutamayaonline.com/guatemala/maps/antigua\\_guatemala\\_map.php](http://www.larutamayaonline.com/guatemala/maps/antigua_guatemala_map.php),  
ge raadpleegd op 9 juni 2009.



## INLEIDING

‘Ik was vroeger als klein kind best *molestando*, vervelend, moet ik eerlijk zeggen. Toen ik een jaar of twee was, vond ik het geweldig om alle potten en pannen van mijn moeder uit de kast te halen. Ik zette ze dan omgekeerd op de tafel en begon er op te slaan met houten lepels. Mijn eigen grote drumstel! Als mijn moeder mijn herrie beu was, moest ik alles opruimen en zette ze marimbamuziek op om me te kalmeren.’<sup>2</sup>

Muziek is al vanaf zeer jonge leeftijd belangrijk in het leven van Estuardo. Hij is nu achttien jaar en op deze jonge leeftijd al muziekdocent op de muziekschool van de *municipalidad*, ‘Cesar Brañas’. Muziek zit in zijn genen, zegt hij, zijn opa was al een hele goede marimbaspeler. Hij wilde ook graag op muziekles, maar dat was te duur voor zijn alleenstaande moeder. Muziek is dus van grote betekenis in het leven van Estuardo. En daar gaat deze scriptie over, de betekenis van muziek. Om dit wat specifiek te maken, gaat het om de betekenis die jongeren geven aan muziek, wat voor rol neemt muziek in in het leven van jongeren? Het gaat om de sociale betekenis die muziek heeft voor jongeren.

Er is al veel onderzoek gedaan naar de betekenis van muziek, maar deze onderzoeken zijn voornamelijk uitgevoerd in westerse samenlevingen. Ik heb mijn onderzoek uitgevoerd in Guatemala, een land in Midden-Amerika. Ik heb van eind februari tot half april 2009 acht weken veldwerkonderzoek gedaan in Antigua, een toeristisch stadje iets ten zuidwesten van de huidige hoofdstad Guatemala Stad.

Met de westerse theorieën op zak ging ik op zoek naar antwoorden op vragen over de sociale betekenis van muziek voor de jongeren in Antigua. Daarbij was ik in het bijzonder geïnteresseerd in jongeren die muziek maken. Omdat zij vaak een diepere betekenis geven aan muziek dan jongeren die enkel naar muziek luisteren. Muziek heeft bij deze eerste groep jongeren vaak een grotere rol in het leven. Waarom maken de jongeren muziek? Hoe lang maken ze al muziek? Waarom zijn ze er mee begonnen? En wat voor invloed heeft dit op hun leven? Deze laatste vraag brengt mij op een cruciaal aspect in het leven van jongeren: de constructie van de identiteit. Het vormen van een identiteit is geen eenmalige gebeurtenis, maar een langdurig en voortdurend proces, dat het hele leven door gaat. Maar in de adolescentieperiode neemt deze ontwikkeling een enorme vlucht en raakt de identiteitsvorming in een stroomversnelling.

---

<sup>2</sup> 15 april 2009, Cesar Brañas

Uit de westerse theorieën (o.a. Schwartz en Fouts 2003, Williams 2006) blijkt dat muziek een grote rol speelt bij de identiteitsvorming van jongeren. Muziek vormt een kader voor het individu waarbinnen hij of zij zich kan ontwikkelen. Samen met muziek dragen subculturen bij aan het vormen van een kader. Deze subculturen geven sturing in de ‘*overload*’ van keuzes waar de jongeren uit kunnen kiezen als het gaat om identiteit. Ze omschrijven een bepaalde levensstijl en zijn gekoppeld aan een bepaalde muziekstroming. De centrale vraag in deze scriptie is hoe draagt muziek bij aan de identiteitsvorming van jonge muzikanten in Guatemala.

Guatemala heeft als nationale trots de marimba muziek. Guatemala wordt ook wel ‘het land van de marimba’ genoemd (Bautista en Ángel 2003). Deze traditionele muziek heeft een zekere invloed op de jongeren van nu en op de muziek die ze maken. Een goed voorbeeld hiervan is de Maya-rock die Botto (2008) en Navarette Pellicer (2005) beschrijven. Deze mengvorm tussen traditionele en populaire muziek is een gevolg van het proces van creolisering. Een vraag die beantwoord zal worden in deze scriptie is wat voor waarde de jongeren uit het door (westerse) toeristen overspoelde Antigua hechten aan de traditionele muziek van het land, en of ze deze muziek integreren in de muziek die ze maken. In dit onderzoek is gekeken naar hoe de *global* en *local* trends gebruikt worden door de jongeren om hun identiteit door middel van muziek vorm te geven. De *global* trends worden voornamelijk door nieuwe media als het internet tot de jongeren gebracht. De *local* invloed heeft te maken met de invloed van de traditionele muziek.

In het eerste hoofdstuk van deze scriptie zullen de theoretische concepten nader toe worden gelicht. Wat is identiteit nu precies, hoe wordt het gedefinieerd? De relatie tussen muziek en identiteitsvorming zal worden toegelicht. En er wordt beschreven wat het westerse concept subcultuur inhoud en hoe dit bijdraagt aan de constructie van identiteit. Ook belangrijk in deze scriptie is het onderscheid tussen populaire en traditionele muziek, maar wat betekent het begrip populair, en wat is de marimba? Tot slot worden in dit hoofdstuk theorieën besproken die deze twee muziekstijlen nader tot elkaar kunnen brengen.

In het volgende hoofdstuk wordt de context van mijn scriptie besproken. Het geeft de nodige achtergrond informatie over de onderzoekslocatie en de onderzoekspopulatie. Dit is van belang om de empirische hoofdstukken te kunnen begrijpen.

Het derde hoofdstuk kan gezien worden als de voorstelronde. Hier worden mijn belangrijkste informanten voorgesteld. Er wordt verteld over de muziek die de jongeren maken, wat voor rol muziek speelt in het leven van deze jongeren en wat voor betekenis ze

geven aan muziek. In dit hoofdstuk wordt het levensverhaal van Luis verteld, een getalenteerde muzikant, woonachtig in Antigua. Hij is één van mijn belangrijkste informanten. Hij zal samen met de andere muzikanten uit dit hoofdstuk centraal staan in deze scriptie.

Radio, televisie, cd's, internet, voor ons in Nederland aanwezige middelen om in aanraking te komen met muziek. Hoe zit dit in Guatemala? Hoe komen de jongeren daar in aanraking met muziek? Dit wordt besproken in het eerste deel van hoofdstuk vier. Deze vormen van muziekbeleving vallen voornamelijk onder het luisteren van muziek, maar in dit onderzoek stonden de jongeren die muziek maken centraal. Welke middelen hebben zij tot hun beschikking om muziek te maken en welke problemen komen hierbij kijken? Tot slot wordt een kijkje genomen bij twee verschillende sociale settings waar het maken van muziek mogelijk is, een muziekschool en een café.

Het werd eerder in deze inleiding vermeld, Guatemala heeft met de marimba een belangrijk symbool en traditionele muziekstijl. Daar tegenover staat de hedendaagse populaire muziek. Hoe gaan de jongeren van nu om met de traditionele muziek? Wat vinden ze ervan? En hoeveel waarde hechten ze er aan? Vragen die beantwoord zullen worden in het vijfde hoofdstuk. We zullen zien of marimba ook voor deze jongeren een nationaal symbool is, of dat ze het ouderwets en saai vinden. Of is hier een tussenweg in te vinden? En de mengvorm die Botto (2008) en Navarette Pellicer (2005) beschrijven, bestaat deze wel in Antigua?

In het zesde en laatste hoofdstuk wordt gekeken naar de invloeden van familie en vrienden op de identiteitsconstructie van de jongeren uit dit onderzoek. Hoe hebben deze factoren hun bijdrage geleverd aan het ontwikkelingsproces? In dit hoofdstuk wordt ook antwoord gegeven op de vraag of het westerse concept subcultuur ook bruikbaar is om de jongeren in Guatemala en hun relatie met muziek te bestuderen. En hoe deze eventuele subculturen de identiteit van de jongeren beïnvloeden. Daarnaast wordt beschreven waarmee de jongeren zichzelf identificeren. Hoe omschrijven ze zichzelf en wat zegt dit over hun 'identiteit'.

De conclusie zal de antwoorden op bovenstaande vragen nog eens samenvatten en daarmee een antwoord formuleren op de centrale vraag van deze scriptie.

In de bijlagen bevinden zich een reflectieverslag over mijn onderzoekservaringen, een samenvatting in het Spaans (*resumen en Español*), een verklarende woordenlijst en een aantal foto's van mijn veldwerkperiode.





## HOOFDSTUK 1 – THEORETISCH KADER

In dit hoofdstuk zullen de theoretische concepten behandeld worden die in deze scriptie centraal staan. Het onderwerp van deze scriptie is zoals gezegd de identiteitsvorming van jongeren in Guatemala aan de hand van muziek, en dan in het bijzonder het maken van muziek. De eerste paragraaf zal ingaan op de theorieën met betrekking tot de concepten identiteit en identiteitsconstructie. Wat is identiteit en hoe wordt deze door jongeren in de huidige maatschappij gevormd. Vervolgens zal in de tweede paragraaf de relatie tussen muziek en identiteitsconstructie worden beschreven. Hierin wordt onder andere theorieën rond het fenomeen subcultuur uiteengezet. Dit fenomeen speelt namelijk een belangrijke rol bij de identiteitsconstructie van jongeren. Ook zal in deze paragraaf ingegaan worden op de rol die de media hebben op de identiteitsconstructie van jongeren. In het onderzoek wat ik heb uitgevoerd stonden twee muziekstijlen centraal. De zogehete populaire muziek en de traditionele muziek van Guatemala, de marimba. In de derde paragraaf zullen deze twee typen nader toegelicht worden. Om de relatie tussen deze twee typen muziek te duiden worden concepten als *global* en *local* toegepast. Daarnaast wordt het begrip ‘creolisering’ gebruikt om de onderlinge relatie tussen populaire en traditionele muziek te verklaren. Deze westerse theorieën zullen in deze scriptie toegepast worden op de jongeren in Antigua Guatemala. Er wordt gekeken of deze ook voor hen geldt.

Tot slot worden in dit hoofdstuk de gebruikte methoden en technieken van mijn onderzoek uitgelegd en verklaard.

### Paragraaf 1 – De vorming van identiteit

#### 1.1.1. Identiteit

Identiteit is een abstract begrip wat door veel wetenschappers op vrijwel dezelfde manier wordt gedefinieerd: ‘Identiteit’ is hoe we over onszelf als mens denken, hoe we denken over andere mensen om ons heen, en wat we denken dat anderen van ons denken (Kidd 2002). De mens heeft verschillende identiteiten, dit wil niet zeggen dat iemand zich perse anders voordoet in een bepaalde omgeving. Maar het is de benaming van de soort identiteit. De twee soorten die het meest behandeld worden in de literatuur zijn persoonlijke en sociale identiteit. Bij persoonlijke identiteit gaat het om de zelfkennis die afgeleid is van de karaktertrekken en eigenschappen van een individu. Dat is dus het beeld dat iemand heeft van zichzelf. Sociale identiteit is het beeld van de zelf dat iemand heeft, en dit beeld is gevormd door het

lidmaatschap in een bepaalde sociale groep. Een persoon kan op deze manier meerdere sociale identiteiten hebben (Botto 2008: 7). Dit verklaart waarom het mogelijk is dat iemand zich in verschillende situaties anders voor doet komen. In verschillende vriendenkringen kan een persoon verschillende houdingen aan nemen, bijvoorbeeld stoerder of juist meer timide. In deze scriptie wordt ook gekeken naar de sociale netwerken, vooral vrienden van informanten, de vraag is of de jongeren zich altijd hetzelfde gedragen en voordoen, of dat dit verschilt in een andere omgeving en met andere mensen.

Naast de persoonlijke en de sociale identiteit zijn er nog een aantal andere typen identiteit. Een daarvan is groepsidentiteit, hierbij gaat het om een bepaalde groep waar iemand zich mee identificeert (Barrios Heredia 1997: 14). Het gaat voornamelijk om etnische groepen, daarom wordt groepsidentiteit ook wel etnische identiteit genoemd. In Guatemala wordt een onderscheid gemaakt tussen drie verschillende etnische groepen; *Indígenas*, *Mestizos* en *Garífunas* (Barrios Heredia 1997: 13). De *Indígenas* zijn de inheemse bevolking van Guatemala, *Mestizos* stammen af van de Spaanse kolonisator en *Garífunas* stammen af van de Afrikaanse slaven. Mijn informanten zijn afkomstig uit deze tweede groep, de *mestizos*.

Andere typen identiteit die Barrios Heredia (1997: 15) noemt zijn onder andere culturele identiteit en nationale identiteit. Met betrekking tot nationale identiteit zegt Barrios Heredia (1997: 15) dat zoiets in Guatemala niet bestaat. Volgens hem is dit alleen mogelijk wanneer een land bestaat uit één etnische groep. Maar er bestaat een verschil tussen etnische en nationale identiteit. Een etnische groep kan binnen de grenzen van een natie-staat bestaan of deze grenzen overschrijden. En valt dus niet per definitie samen met de natie-staat (Eriksen 2002). ‘De Guatemalteek’ bestaat dus niet, net zoals Prinses Maxima in een toespraak zei dat ‘de Nederlander’ niet bestaat<sup>3</sup>. Toch kunnen mensen zich Guatemalteek of Nederlander voelen, doordat er bepaalde aspecten van een land waar iemand zich mee kan identificeren. Anderson (2006) zou dit omschrijven als *imagined communities*. Een gemeenschap die zich met elkaar verbonden voelt, maar nooit face-to-face contact kan hebben met alle leden. De idee van een gemeenschap bestaat, maar is niet tastbaar. Daarom is het een ‘verbeelde’ of ‘imaginaire’ gemeenschap. Verbindende factoren zijn een gemeenschappelijke historie, een gemeenschappelijke taal en symbolen zoals de nationale vlag (Anderson 2006).

---

<sup>3</sup> Toespraak van Prinses Maxima, 24 september 2007 bij de presentatie van het WWR-rapport ‘Identificatie met Nederland’, Den Haag.

### 1.1.2. Identiteitsconstructie

Lange tijd hielden wetenschappers een essentialistische visie van het identiteitsbegrip aan. Dit houdt in dat men uitgaat van identiteit als iets wat je krijgt als je geboren wordt en wat onveranderlijk is. Maar er heeft een verschuiving plaatsgevonden naar een constructivistische visie op identiteit. Bij deze benadering stelt men dat identiteit veranderlijk is, en dat identiteitsvorming een onophoudelijk proces is (Ghorashi 2003, Eriksen 2002).

Dit onophoudelijke proces neemt een vlucht in de adolescentieperiode. In deze fase van het leven wordt een belangrijk deel van de identiteit gevormd. Dit proces gaat natuurlijk verder na deze periode, maar tijdens de adolescentie zijn mensen het meest beïnvloedbaar.

In de huidige westerse samenleving hebben jongeren veel meer keuzemogelijkheden dan in een traditionele samenleving, zo stelt Giddens (1991). Hierdoor wordt het moeilijker voor hen om een identiteit te vormen. Ze zijn op zoek naar houvast of een patroon om hun identiteit vorm te geven. Muziek of een bepaalde subcultuur kan invulling geven aan deze behoefte en jongeren helpen bij het construeren van hun identiteit. Deze theorie is gebaseerd op de individualistische socialisatie van jongeren in moderne, sterk ontwikkelde steden en landen. De vraag is of Guatemala, of Antigua, behoort tot deze moderne, sterk ontwikkelde gebieden of dat er een meer traditionele vorm van socialisatie heerst. Antigua is een zeer toeristisch stadje en daardoor komen de jongeren hier snel in aanraking met deze individualistische socialisatie. Naast toerisme komen de jongeren ook via de media, en dan voornamelijk nieuwe media als het internet, in aanraking met nieuw denkbeelden.

### 1.1.3. Rol van de media

Muziek komt tot de mensen via de media; radio, televisie en tegenwoordig ook internet. Er wordt niet alleen muziek via de media verspreid, maar ook ideeën en (stereotype) beelden over identiteit. Met de huidige technologische ontwikkelingen zoals het internet gaan deze beelden de hele wereld over. Ook jongeren in Guatemala komen in aanraking met het westerse wereldbeeld, en met de muziek uit het westen. Volgens Williams (2006) gebruiken jongeren de moderne communicatietechnieken om nieuwe narratieven te vormen met betrekking tot hun persoonlijke en sociale identiteit (2006: 195)

Thompson stelt dat:

*'The appropriation of media products is always a localized phenomenon, in the sense that it always involves specific individuals who are situated in particular*

*socio-historical contexts, and who draw on the resources available to them in order to make sense of media messages and incorporate them into their lives'* (Thompson 1995: 174 in Bennett 2000: 55).

De 'boodschappen' die individuen ontvangen worden toegepast in het dagelijkse leven. Op deze manier worden de westerse beelden die de jongeren in Guatemala tot zich krijgen, gebruikt in hun dagelijkse leven. De 'boodschappen' bestaan uit nieuwe symbolen en materialen die men gebruikt om betekenis te geven aan het individu. Thompson stelt dat de nieuwe symbolen en materialen zorgen voor een nieuwe vorm van intimiteit (Thompson 1995: 223). Er kan dus gezegd worden dat de media bijdragen aan de constructie van de identiteit van jongeren.

## Paragraaf 2 – Muziek en Identiteit

### 1.2.1. Relatie muziek en identiteitsconstructie

Muziek helpt volgens Lull (1985) jonge mensen met het creëren van een cultureel bewustzijn. Deze jongeren bevinden zich in het ontwikkelingsproces van identiteit. Ze vormen een notie over zaken die belangrijk zijn in het leven van de jongeren (365 in Botto 2008: 21). Dit is waarom populaire muziek een belangrijke rol speelt bij de socialisatie en de identiteitsconstructie van jongeren. Juist populaire muziek heeft invloed op deze processen vanwege het feit dat de populaire muziek steeds zorgt voor nieuwe gespreksonderwerpen, nieuwe waarden en normen creëert, en nieuwe vocabulaire, identiteiten en symbolen ontwikkelt (Botto 2008: 21). Muziek wordt dus door jongeren gebruikt als basis voor het vormen van indrukken van elkaar en voor het construeren van hun sociale netwerken en dagelijkse activiteiten (Lull 1985: 367 in Botto 2008: 21). Op deze manier neemt muziek een centrale plaats in in het leven van jongeren.

Ook uit het onderzoek van North et al (2000) blijkt dat muziek een centrale plek in neemt in het leven van veel jongeren. Zij onderzochten het belang van muziek voor jongeren in Engeland en zochten antwoord op de vraag waarom jongeren naar muziek luisteren en muziek maken. Uit de resultaten bleek dat muziek, zowel het luisteren als het maken er van, bijdraagt aan het bevredigen van zowel sociale, emotionele als cognitieve behoeften. De sociale behoefte is volgens Lull (1985 in Botto 2008: 22) de behoefte aan identiteitsvorming. Daarnaast bleek dat muziek helpt bij het creëren van een *image*, of imago, naar de

buitenwereld. Deze scriptie geeft inzicht in hoe de muziekmakende jongeren in Antigua zich naar de buitenwereld uiten en daarmee hun identiteit uitdragen.

### 1.2.2. Subculturen

Het creëren van een imago wordt vaak gedaan met behulp van een subcultuur. Wanneer je je aansluit bij een subcultuur neem je het imago aan wat bij deze subcultuur hoort. Dit geeft een houvast of een patroon, zoals Giddens (1991) nodig achtte.

De meeste onderzoeken naar subculturen zijn gedaan in westerse landen. De theorieën die gevormd zijn rond dit fenomeen zijn dus ook voornamelijk gericht op de westerse samenleving. Maar subculturen zijn overal ter wereld te vinden. In deze scriptie wordt antwoord gegeven op de vraag in hoeverre er in Guatemala sprake is van subculturen in de betekenis die Giddens bedoelde. En hoe jongeren dit gebruiken om hun identiteit vorm te geven. Voornamelijk sociologen doen onderzoek naar subculturen en jeugdculturen, zij bestuderen dan vaak hoe de media invloed hebben op jongeren en hun subculturen (Kidd 2002: 113).

Muziek en stijl werden altijd gezien als onderdeel van een subcultuur. Wanneer je een deelnemer bent van een bepaalde subcultuur, dan luister je naar een bepaalde soort muziek, en je kleeft je zoals de rest van de groep. Door vele onderzoeken naar het concept subcultuur in de afgelopen 25 jaar, is men tot de conclusie gekomen dat muziek stilzwijgend de samenhangende factor is van het fenomeen subcultuur. Onderzoek heeft cruciaal en nuttig inzicht gegeven in de relatie tussen muziek, cultuur en identiteit (Williams 2006: 173-174). Deze relatie houdt verschillende dingen in. Ten eerste bestaat er een tweeledige relatie tussen muziek en identiteit, waarin muziek gezien kan worden als een factor bij het creëren van subculturen en aan de andere kant is muziek een consequentie of uitvloeisel van subculturen. Ten tweede kunnen individuen door middel van muzikale ervaring zichzelf in bepaalde subculturele formaties plaatsen. Met muzikale ervaring wordt zowel het maken als het luisteren van muziek bedoeld.

Wanneer jongeren zich tot een bepaalde subcultuur rekenen, dan geeft dit de mogelijkheid om zich gezamenlijk af te zetten tegen een groep, vaak is dat de 'massacultuur'. De leden van een subcultuur willen laten blijken dat zij anders zijn dan de mensen die de massa volgen. Maar tegelijkertijd bindt men zich ook aan de groep door zich te verenigen. Leden van zo'n groep zouden zichzelf zelfs beter voelen dan de mensen die niet tot deze groep behoren (Williams 2006: 188). Dit verschijnsel is te verklaren door het feit dat

jongeren streven naar een positief zelfbeeld. Ze proberen dit te bereiken door zich aan te sluiten bij een subcultuur (Tajfel & Turner 1979). Muziek hangt samen met de eigen persoonlijkheid, en juist in de periode van adolescentie waar de jongeren zich bevinden, speelt het horen tot een (muziek)subcultuur een rol in het construeren van de identiteit van jongeren. Dit geeft namelijk een richting.

### 1.2.3. De rol van kleding

Naast muziek is kleding vaak een belangrijk onderdeel van een subcultuur. Een duidelijk voorbeeld hiervan is de hip-hopcultuur. De leden van deze subcultuur maken en luisteren dezelfde muziek en dragen dezelfde soort kleding. Doormiddel van kleding kun je je identiteit uitdragen naar de buitenwereld, je kunt laten zien wie je bent. Wanneer je iemand voor het eerst ziet, zul je direct naar zijn uiterlijk kijken. Aan de hand van uiterlijke kenmerken zoals kleding, kun je namelijk een deel van iemand zijn karakter en persoonlijkheid te weten komen (Bovone 2006: 371).

Dit kunnen we de sociale functie van kleding noemen. De sociale functie van kleding heeft twee aspecten. Enerzijds wordt er bepaalde kleding gedragen door jongeren om zich te onderscheiden van andere jongeren. Deze manier van onderscheiden is sociaal geaccepteerd en veilig. Maar anderzijds wordt kleding ook gebruikt om tot een bepaalde subcultuur te behoren. Op deze manier draagt het bij aan de aanpassing en imitatie van een subcultuur en de leden van een subcultuur (Gronow 1993: 90). Door bepaalde kleding te dragen die conformeert aan de regels van een bepaalde subcultuur, onderscheidt iemand zich ook direct van de leden van een andere subcultuur.

### 1.2.4. Collectieve identiteit

Muziek zorgt dus met behulp van subculturen voor het vormen van een gezamenlijke identiteit. Uit eerdere onderzoeken naar de rol van muziek in relatie tot (collectieve) identiteit en gemeenschap onder verschillende populaties, zijn de verbindende eigenschappen van muziek duidelijk naar voren gekomen. Muziek helpt bij het terug bij elkaar brengen van mensen. Dit is nodig omdat er geografische afstanden zijn ontstaan door verhuizing of migratie. Daarnaast creëert muziek ook een gedeeld en gemeenschappelijk gevoel van collectieve identiteit, door middel van de symboliek die muziek bevat (Lipsitz 1994 in Whiteley et. Al. 2004: 4). Een voorbeeld hiervan is de marimbamuziek in Guatemala. Dit wordt omschreven als nationaal symbool (Bautista & Ángel 2003, Botto 2008, Navarrete Pellicer 2005). Maar de meningen over deze status zijn verdeeld. In paragraaf drie van dit



hoofdstuk zal meer verteld worden over de muziek in Guatemala en hoe deze mensen bij elkaar brengt.

### Paragraaf 3 – Populaire en traditionele muziek

#### 1.3.1. Populaire muziek

Over de definitie van populaire cultuur of populaire muziek is in de academische wereld geen overeenstemming. ‘Populair’ kan verschillende dingen betekenen. Ten eerste zijn zaken populair wanneer ze over het algemeen gewaardeerd worden, dan worden deze zaken ook wel massacultuur genoemd. Barrios Heredia (1997: 12) ziet massacultuur als een van de verschillende niveaus waarin populaire cultuur in te delen valt. Ten tweede kan populair ook geassocieerd worden met een lage culturele waarde en een laag opleidingsniveau, zoals bij populaire pers. Een derde definitie die gegeven wordt in de literatuur is dat het populaire toebehoort aan de ‘gewone mens’ van een samenleving en dat het hun interesses en zorgen uitdrukt. Ten slotte kan populair verklaard worden door het contrast te laten zien met wat niet populair is, zoals elite of hoge cultuur (Kidd 2002, Sanabria 2007, Wall 2003).

In Guatemala is er een grote verscheidenheid aan muziekgenres, die allemaal ‘populair’ zijn, maar wel onder verschillende groepen jongeren. Veel jongeren luisteren naar muziekstijlen als reggaeton, cumbia en bachata. Deze muziek wordt ook veel in de discotheken gedraaid. Maar in de cafés waar jongeren zelf muziek maken overheerst de pop-rock en reggae. De twee laatstgenoemde muziekgenres worden in deze scriptie geschaard onder de populaire muziek, en ze worden gebruikt om de discussie tussen populaire en traditionele muziek vorm te geven. Ik wilde graag onderzoek doen naar de invloed en betekenis van het maken van muziek. Populaire muziekgenres als reggaeton en cumbia zijn vooral luistergenres, pop-rock en reggae daarentegen worden juist gemaakt door mijn jonge informanten. Deze laatste twee kom je namelijk veelvuldig tegen in de cafés waar livemuziek gespeeld wordt.

Veel onderzoek dat gedaan is naar populaire cultuur is niet gedaan door antropologen, maar voornamelijk door sociologen. De laatste jaren is dit wel een opkomend thema bij antropologische onderzoeken. Antropologen maken onderscheid tussen bijvoorbeeld beroepsbevolking, boeren en populaire cultuur, dat wat niet elitair is. Ook interesseren antropologen zich voor de belangrijke invloed van technologische vernieuwingen op het gebied van communicatie en de constante stroom van informatie, ideeën, en beelden over culturele en politieke grenzen heen (Sanabria 2007: 315). In deze scriptie zullen deze

ontwikkelingen in verband gebracht worden met de manier waarop jongeren hun identiteit als muzikanten vorm geven. Voornamelijk het internet is op veel plekken in Guatemala een belangrijke factor in het leven van de jongeren.

### 1.3.2. Traditionele muziek

Zoals Bautista en Ángel (2003: 7) in de proloog van hun boek stellen; Guatemala staat ook wel bekend als *la tierra de las marimbas*, het land van de marimbas. De marimba is het traditionele muziekinstrument van Guatemala (Glassman 1991: 32) en het speelt een belangrijke rol in het leven van veel Guatemalteken (Bautista & Ángel 2003: 7).

De marimba is een slaginstrument, lijkt op een xylofoon en is door de eeuwen heen flink veranderd. Oorspronkelijk hebben de slaven uit Afrika de marimba naar het Latijns-Amerikaanse continent gebracht. De eerste marimbas die gemaakt werden waren halve rondes die men als een ketting om de nek kon hangen, de *marimba de arco*. Daarna volgde de *marimba de tecumates*, deze had een rechte vorm maar werd nog steeds om de nek gehangen. De toetsen werden vanaf toen, tot op de dag van vandaag, gemaakt van *hormigo* hout, een bepaald soort hout die alleen voorkomt in Guatemala en Mexico. De toetsen waren enkel hele tonen, zoals de witte toetsen van een piano. Halve tonen werden gemaakt door het dempen van de klankkasten onder de toetsen. Aan het eind van de 19<sup>e</sup> eeuw begon Julian Paniagua met het modificeren van de marimba. Hij ontwikkelde de *marimba cromático*, er werden toetsen met halve tonen toegevoegd in een rij boven de bestaande toetsen. Deze marimba stond ook op vier poten zodat er met meerdere mensen tegelijk op één instrument gespeeld kon worden.<sup>4</sup>

De marimbamuziek of *son* zoals het muziekgenre wordt genoemd, is door de eeuwen heen beïnvloed door verschillende muziekstijlen zoals de *zarabanda* en de *contredanse*, maar ook door muziekstijlen vanuit de Verenigde Staten en Europa zoals de foxtrot, de blues, de swing en de wals (Navarette Pellicer 2005: 69<sup>5</sup>). De *son* wordt op veel verschillende gelegenheden gespeeld, vaak in familieverband. Er wordt onderscheid gemaakt tussen *alegrías*, vrolijke gelegenheden en *triste*, droevige gelegenheden. Daarnaast wordt onderscheid gemaakt tussen religieuze en seculaire bijeenkomsten. Populaire marimba nummers worden veel gedraaid op de radio, vaak wel op speciale marimba-zenders (Glassman 1991: 32; Navarette Pellicer 2005: 69).

---

<sup>4</sup> Estuardo, 20 maart 2009, Café Condessa

<sup>5</sup> Ook: Estuardo, 20 maart 2009, Café Condessa

### 1.3.3. Nationaal symbool

In zijn boek 'The Steelband Movement' bespreekt Stuempfle (1995) de transformatie van steelbands in Trinidad en Tobago. Deze bands maakten een enorme ontwikkeling door. Wat begon als carnavalsband is uitgegroeid tot nationale kunstvorm en symbool van Trinidad en Tobago. Deze ontwikkeling noemt hij een cultureel proces en hij geeft aan hoe de *steelband movements* hebben bijgedragen aan het opbouwen van de natie. Een van de concepten die hij toepast in zijn boek is nationalisme. In Trinidad en Tobago was weinig samenhangsgevoel, vanwege de aanwezigheid van de Amerikanen in verband met de Tweede Wereldoorlog en verschillende sociale conflicten. De steelbands benadrukken juist de gezamenlijke cultuur en brengen mensen dichterbij elkaar.

Dit is vergelijkbaar met de marimbamuziek in Guatemala. Ook hier is weinig sprake van samenhangsgevoel en verbondenheid met de gehele bevolking, doordat het land bestaat uit verschillende etnische groepen (Barrios Heredia 1997: 15). Maar marimbamuziek is een verbindende factor in Guatemala, het is een nationaal symbool waar veel mensen zich mee identificeren. In mijn onderzoek heb ik de jongeren steeds gevraagd wat hun mening is over marimbamuziek en wat dit voor betekenis heeft voor hen. Om op die manier er achter te komen of dit nationale symbool ook onder jongeren zo gezien wordt.

Een groot verschil tussen de steelbands en de marimbamuziek, is dat de steelbands in Trinidad en Tobago onder de populaire muziek vallen. De marimbamuziek in Guatemala wordt gezien als traditionele muziek van het land. Het is geen populair genre meer dat door de jonge generatie volop wordt geluisterd of geproduceerd.

### 1.3.4. Creolisering

Een ander concept dat Stuempfle (1995) bespreekt in zijn boek is creolisering. Dit houdt in dat verschillende culturen samensmelten en bijdragen aan rootsvorming, het maken van een eigen plek en het creëren van een eigen identiteit. De marimba in Guatemala is al onderhevig geweest aan het proces van creolisering. Afrikaanse, Europese en Noord-Amerikaanse invloeden hebben de marimba gevormd tot wat het nu is. Creolisering in het huidige Guatemala zou inhouden dat de traditionele muziek, de marimba, beïnvloed wordt door de populaire, hedendaagse muziek. En ook omgekeerd, zodat er een nieuwe stijl ontstaat, een mengvorm tussen traditionele en moderne muziek.

Mensen komen in aanraking met de 'nieuwe' muziek via bijvoorbeeld de radio. Veel van deze radiostations draaien populaire muziek die afkomstig is uit Mexico of de Verenigde Staten. De lokale bevolking, zoals de Rabinalense Achi die Navarette Pellicer (2005)

beschrijft, luistert naar deze muziek en heeft een positief beeld over de radio en zijn muziek. Ze zien populaire muziek niet als indringer of iets wat hen wordt opgelegd. Het wordt juist verwelkomt en toegepast in de eigen muziek (Navarette Pellicer 2005: 114-115). De radio heeft de grootste rol gespeeld in het verspreiden van de commerciële urbane muziek die de marimbamuziek heeft beïnvloed. Met name de jonge marimbaspelers begonnen met het toevoegen van bas en drums aan de muziek die ze maakten (Navarette Pellicer 2005: 115).

Tijdens mijn veldwerk in Antigua bleek al snel dat deze mengvorm hier niet aanwezig was. Toch blijft creolisering een concept wat in deze scriptie van toepassing is. De jongeren worden beïnvloed en geïnspireerd door verschillende muziekstijlen van over de hele wereld. Ook dit is creolisering. Ik heb de jongeren gevraagd naar bands of muziekgenres die de muziek die ze maken beïnvloed. Daarnaast heb ik de jongeren ook gevraagd naar hun mening over traditionele muziek en de betekenis die ze daar aan geven. De discussie tussen populaire en traditionele muziek in Guatemala zal in hoofdstuk vijf besproken worden.

#### 1.3.5. Global en local

Veel onderzoek dat is gedaan met betrekking tot populaire muziek en identiteitsvorming gaat in op het verschil tussen *global* en *local* (o.a. Bennett 2000, Hudson 2006, Gelder & Thornton 1997, Strokes 1994, Whiteley et al 2004). Plaats of *space* is een belangrijk begrip in deze onderzoeken. Bennett (2000) licht in het hoofdstuk ‘the Significance of Locality’ het begrip *local* toe. Dit begrip wordt op twee verschillende manieren gebruikt. In de eerste betekenis kan *local* verwisselbaar zijn voor het begrip *nacional*. *Local* is in dit geval een focus binnen *global* aspecten van de productie en consumptie van populaire muziek. In de andere betekenis wordt *local* gebruikt als conceptualisering van processen van productie en consumptie in de context van een specifieke urbane of rurale setting (Bennett 2000: 52). In deze scriptie zal de tweede betekenis van *local* worden aangehouden. Ik heb mijn onderzoek uitgevoerd in Antigua, één bepaalde plaats in Guatemala. Er worden processen met betrekking tot de productie van muziek geanalyseerd door middel van een aantal geïnterviewde bands en jongeren in dit stadje.

De *global* trends zijn invloeden die van buitenaf komen, zoals populaire muziekstijlen en subculturen uit andere werelddelen. De jongeren gebruiken deze trends bij het vormen van hun identiteit.

#### Paragraaf 4 – Methodologie

In mijn oorspronkelijke onderzoeksopzet wilde ik de data verzamelen aan de hand van één band. Ik wilde een band vinden in een café of bij een muziekschool, en de leden van deze band interviewen en hun levensgeschiedenis opnemen. Al snel bleek dat deze opzet te weinig en te eenzijdige data op zou leveren en ben daarom gaan zoeken naar een uitbreiding van de onderzoeksmethoden. Ik ben jongeren gaan opzoeken op verschillende locaties in de stad; cafés, muziekscholen en in het park. Met deze jongeren heb ik informele gesprekken gevoerd over muziek. Met een aantal jongeren heb ik uitgebreidere gesprekken of interviews gehouden waarbij ik steeds een aantal thema's wilde bespreken. De belangrijkste thema's waren de motivatie om muziek te maken, traditionele en populaire muziek en identiteit(svorming). Uiteindelijk heb ik twee bands geïnterviewd en een aantal 'losse' muzikanten. De bands die ik heb geïnterviewd zijn Made in Antigua en La Casa de Kello, van deze laatste band heb ik een bandlid wat vaker gesproken.

Van twee jongens heb ik een levensgeschiedenis opgetekend. Hierin heb ik ze gevraagd om te vertellen over hun levensloop en dan voornamelijk op het gebied van muziek en hun muzikale ontwikkeling. Het doel van deze levensgeschiedenissen was dan ook inzicht krijgen in de motivatie voor het maken van muziek, en hoe het maken van muziek het leven (en dus de identiteit) van iemand heeft gevormd. Het is namelijk erg lastig om direct te vragen naar abstracte concepten als identiteit.

Naast interviews en informele gesprekken heb ik ook participerende observatie toegepast in mijn onderzoek. De locatie waar ik deze methode het duidelijkst naar voren kwam is de muziekschool Cesar Brañas. Ik heb deelgenomen aan pianolessen en tijdens deze lessen kon ik observeren hoe de manier van lesgeven was, hoe de jongeren met elkaar en met de docent omgingen en daarnaast kon ik de jongeren vragen stellen. Toen ik voor de eerste keer op de school was, waren de jongeren erg verlegen en was het moeilijk om gesprekken met ze voeren. Door samen met de jongeren lessen te volgen hoopte ik dat ze wat makkelijkere zouden praten en er een meer informele sfeer zou hangen.

Verder heb ik observaties gedaan in de cafés waar jongeren muziek aan het maken waren. Hier wilde ik kijken wat voor optreden de jongeren gaven en wat hun rol daarbij was. Ook wilde ik kijken hoe het publiek reageerde op de muzikanten.

## Paragraaf 5 - Conclusie

Identiteit is dus hoe we over onszelf als mens denken, hoe we denken over andere mensen om ons heen, en wat we denken dat anderen van ons denken. Bij de vorming van identiteit spelen verschillende factoren een rol. Tijdens de kinderjaren zijn vooral de ouders belangrijk bij de ontwikkeling van beelden over onszelf en anderen. Op latere leeftijd, tijdens de adolescentieperiode nemen vrienden en andere jongeren in je omgeving deze rol over. Subculturen vormen een kader waarbinnen de jongeren zich kunnen ontwikkelen. Ze schrijven gedragspatronen, muziekstijl en kledingvoorschriften voor.

Populaire cultuur is dat wat het meeste gewaardeerd wordt door de jongeren. In Guatemala is onderscheid te maken tussen verschillende populaire muziekstijlen. De genres die in deze scriptie naar voren komen zijn pop/rock en reggaeton. De traditionele muziek van Guatemala is de marimba. Een muziekstijl die ontstaan is uit creolisering en wordt bestempeld als nationaal symbool. Global en local trends worden gebruikt om de invloed van de populaire en traditionele muziek bij de identiteitsvorming te verklaren.



## HOOFDSTUK 2 – CONTEXT

### Paragraaf 1 – De locatie

Mijn veldwerkperiode heb ik doorgebracht in Guatemala in de stad Antigua Guatemala – kortweg Antigua – een stadje op een uurtje rijden van de hoofdstad Guatemala Stad. Antigua heeft naar schatting 40.000 inwoners. Antigua is een klein koloniaal stadje, en was vroeger de hoofdstad van Guatemala. Doordat Antigua op de grens ligt van twee tektonische platen komen er regelmatig aardbevingen voor. De vroegere hoofdstad werd daarom ook al geteisterd door aardbevingen. In 1773 was de schade door aardbevingen zo groot dat er besloten werd om de hoofdstad te verlaten en een nieuwe moderne hoofdstad te bouwen. Dit is de huidige hoofdstad Guatemala Stad (Zoon 2007).

Door de vele aardbevingen zijn veel kerken en andere gebouwen ingestort en de ruïnes zijn blijven staan. Deze ruïnes en de overige architectuur van het stadje trekken jaarlijks veel toeristen, Antigua wordt spottend ook wel *Gringotenango* genoemd. *Gringo* is de naam die Guatemalteken geven aan Amerikanen. Vanwege het hoge toeristische gehalte van Antigua zijn er door de hele stad veel restaurants, cafés, bars en discoteken te vinden, iets wat je niet overal in Guatemala tegenkomt in deze grote mate. Ook is er bijna iedere dag wel ergens een café te vinden waar live muziek gemaakt wordt. Daarom was Antigua een goede plaats om mijn veldwerk uit te voeren.

Antigua was niet een strikt noodzakelijke plaats voor het uitvoeren van mijn onderzoek. Het onderzoek had ook op een andere plaats in Guatemala uitgevoerd kunnen worden. De keuze voor Antigua is voornamelijk gemaakt omdat ik daar al contact had met een Nederlander. Hij woont al zeven jaar in Guatemala, waarvan vijf jaar in Antigua en sinds twee jaar woont hij in de hoofdstad. Hij heeft veel contacten en kent een aantal restauranteigenaren persoonlijk. In deze restaurants treden ook regelmatig bandjes op, zo vertelde hij me.

### Paragraaf 2 – Onderzoekslocaties en informanten

Iedere maand komen er in Antigua verschillende magazines uit, die gericht zijn op toeristen. Ze zijn meestal tweetalig, Spaans en Engels. Voorbeelden hiervan zijn de ‘*Que pasa en Antigua*’ (wat gebeurt er in Antigua) en de ‘*Revue*’. Deze bladen heb ik gebruikt in mijn zoektocht naar bandjes. Er staat onder andere een overzicht in van de cafés en restaurants

waar live muziek gespeeld wordt. In Rainbow Café was iedere avond een optreden, iedere artiest had zijn eigen vaste avond. Er spelen bandjes en artiesten uit Antigua en uit de hoofdstad, voornamelijk jonge mensen. Op woensdagavond is er altijd een *open-mic* avond, waar ook hoofdzakelijk lokale jongeren op af komen om op te treden. Het publiek is gevarieerd, zowel qua leeftijd als qua nationaliteit. Lokale jongeren komen vooral naar het café om wat te drinken, of om hun vrienden te zien optreden. Toeristen komen vaak om te eten of om een kijkje te nemen in de tweedehands boekenwinkel die aan het café vast zit. Naast de live muziek ieder avond, worden er in het café ook iedere week presentaties gehouden door organisaties die in Guatemala actief zijn. Vaak gaat het dan om ontwikkelingsorganisaties of natuurorganisaties. Bij Rainbow Café heb ik kennis gemaakt met Luis, een van mijn belangrijkste informanten. Een getalenteerde jongen van 22 jaar, die mij zijn levensverhaal wilde vertellen.

Naast de cafés heb ik ook jongeren bezocht op een aantal muziekscholen. Veel van deze scholen waren erg klein en niet erg nuttig voor mijn onderzoek. Er waren slechts een aantal leerlingen, of zelfs helemaal geen. En deze leerlingen waren vaak erg jong en verlegen. Het was moeilijk om ze de juiste vragen te stellen om antwoorden los te weken. De muziekschool Cesar Brañas daarentegen was een grote school met veel leerlingen en acht docenten die ieder hun eigen specialiteit hebben. De school huist in een groot chic gebouw aan de rand van de stad. Er is een grote hal met een podium die gebruikt wordt voor optredens. Boven langs de balustrades zijn lokalen – afgescheiden door schuifwandjes – waar de lessen worden gegeven. De wanden zijn erg dun en daarom erg gehorig. Deze school wordt gefinancierd door de *municipalidad* (gemeente), daardoor zijn de lessen erg goedkoop in vergelijking met andere muziekscholen in de stad (20 quetzales, 2 euro per maand). Voor deze prijs krijgen de leerlingen twee keer in de week een uur muziekles voor een instrument, waarbij ze kunnen kiezen uit piano, gitaar, viool, fluit of marimba. Het volgende uur is de solfègeles, hier krijgen de leerlingen notenleer en muziektheorie. Deze les is voor alle leerlingen verplicht en wordt door de school erg belangrijk gevonden. In het laatste uur wordt er een koorles gegeven, deze is niet verplicht maar veel leerlingen gaan hier toch naar toe. Mijn belangrijkste informanten op de muziekschool waren Estuardo en Sofía. Estuardo is 18 jaar en marimbadozent op de school, Sofía is de coördinator van de school en geeft ook vioolles.

Naast muziekles wordt er ook tekenles en theaterles gegeven. Al deze lessen zijn ingedeeld in verschillende leeftijdscategorieën; de kinderen tot 12 jaar, jongeren van 12 tot 21 jaar en volwassenen van boven de 21 jaar. Bij Cesar Brañas heb ik muzieklessen gevolgd om

zo dicht bij de jongeren te staan en ze beter te leren kennen. Via deze weg wilde ik ze vragen stellen over hun motivatie om muziek te maken, en er achter komen wat voor invloed muziek heeft op hun identiteit. Wanneer ik in deze scriptie spreek over de muziekschool zal het gaan over Cesar Brañas, tenzij er een andere naam bij wordt vermeld.

Antigua heeft een redelijk groot *parque central*. In dit centrale park zitten vaak mensen muziek te maken, alleen of met een paar vrienden. Ik heb een aantal keer met wat jongens gepraat die in het park zaten te spelen, maar veel van hen waren toeristen. Ook was het moeilijk om met deze jongeren af te spreken omdat ze geen vast dagpatroon hadden. Aan het park zit een muziekwinkel, Casa Gómez Ovalle. Ze verkopen instrumenten, voornamelijk gitaren en elektrische drumstellen, en onderdelen voor deze instrumenten. Gilberto is een van de medewerkers van de winkel en is een van mijn belangrijkste informanten geworden. In deze winkel komen veel toeristen om even gitaren te bekijken, maar er komen ook muzikanten uit Antigua voor een nieuwe gitaar of nieuwe onderdelen. Het is een kleine ruimte maar erg praktisch ingericht. De winkel heeft twee deuren, voor de ene deur staat een hek en functioneert nu als raam, waar de medewerkers van de winkel vaak zitten en praten met voorbijgangers. Op deze manier is dit een makkelijke ontmoetingsplaats voor vrienden en muzikanten uit Antigua.



## HOOFDSTUK 3 – DE JONGEREN EN HUN MUZIEK

Na de nodige theoretische en contextuele achtergrond wil ik beginnen met het vertellen van het verhaal van mijn informanten. In dit hoofdstuk worden de ondervraagde muzikanten voorgesteld, die het belangrijkste zijn geweest voor mijn onderzoek. Aan de hand van de verhalen van mijn informanten wil ik de vragen die gesteld werden in mijn onderzoek beantwoorden in deze scriptie. Er wordt beschreven wat voor muziek de verschillende muzikanten maken, hoe muziek in het leven van de jonge muzikanten naar voren komt, en wat voor betekenis deze jongeren geven aan het maken van muziek. Aan de hand van de verhalen van deze jongeren kan worden verklaard waarom muziek zo belangrijk is hun leven.

### Paragraaf 1 – Bands

De band Made in Antigua heb ik via een vriend uit Antigua ontmoet. De naam zegt het al, ze komen uit Antigua. Ze wonen hier allemaal maar ze studeren in de hoofdstad. Ik heb de jongens van deze band twee keer gesproken. De eerste keer was tijdens een repetitie. Daar heb ik ze de meeste vragen kunnen stellen. De tweede keer was tijdens een optreden in een café in Antigua, Personages. Made in Antigua is een groep van 5 jongens tussen de 18 en 25 jaar. Ze studeren allemaal in de hoofdstad Guatemala. Manuel (21) en Jorge (25) studeren communicatie, Jorge geeft daarnaast ook les op een muziekschool, Edgar (20) studeert civiele techniek, Cesar (22) doet een economische studie en werkt bij de overheid en Christopher (18) doet de opleiding grafisch ontwerp. Muziek maken is iets wat ze in hun vrije tijd doen. Jongeren hebben nog geen tijd om zich fulltime met muziek bezig te houden omdat ze eerst moeten studeren.

De muziek die ze maken omschrijven ze als poprock, met ska- en reggae-invloeden. Ze spelen covers van (voornamelijk) Mexicaanse bands, maar schrijven zelf ook liedjes. Bij het schrijven van deze nummers worden ze geïnspireerd door bands als Maroon 5, Red Hot Chili Peppers, en een aantal Mexicaanse bands.

De tweede band die ik in zijn geheel heb geïnterviewd is La Casa de Kello. Deze band heeft een vaste speelavond in Rainbow Café. Iedere zaterdagavond spelen ze daar. Helaas heb ik ze maar één keer kunnen spreken, doordat ik andere afspraken had op zaterdag en de laatste twee zaterdagen dat ik in Antigua was speelden ze niet in verband met de Semana Santa. Eén van de bandleden heb ik wel vaker gesproken. Bij Rainbow Café spelen ze nooit met hun voltallige band, maar met vier van de zes bandleden. De bandleden zijn tussen de 21 en 31

jaar oud. Ze studeren net als Made in Antigua allemaal in de hoofdstad, behalve Jorge, hij werkt al. De opleidingen die ze doen zijn voornamelijk creatieve opleidingen. Zo studeren drie bandleden architectuur, en een bandlid zit op de kunstacademie. Via hun studie zijn de bandleden bij elkaar gekomen. Ze omschrijven het genre dat ze spelen als rockpop, maar vooral ook experimenteel. Ze proberen veel uit door het mixen van verschillende stijlen. Bands die ze noemen als inspiratiebron zijn Radiohead, Coldplay en Nirvana. Ze schrijven zelf ook nummers. ‘We hebben wel 90 eigen nummers, haha, heel veel dus’, aldus Maynor, de zanger van de band. Drie leden van de band houden zich bezig met het schrijven van liedjes.

## Paragraaf 2 – Muzikanten

Het bandlid van La Casa de Kello die ik vaker heb gesproken is Sergio (Chejo) Niucas. Chejo heeft zijn vaste avond op vrijdag. Hij speelt dat meestal samen met Sergio Marínez, een jongen die ook uit de hoofdstad komt, maar vaak in Antigua is om muziek te maken. Soms speelt Luis ook mee. Sergio is 21 jaar en speelt al muziek van kleins af aan. Wanneer hij niet met La Casa de Kello speelt, speelt hij het liefste jazz, blues of klassieke gitaar muziek.

Een andere belangrijke informant in mijn onderzoek is Gilberto. Hij is een medewerker van de muziekwinkel aan het park, en speelt in een reggaeband, ‘*The High Commanders*’. Gilberto was negen toen hij begon met het maken van muziek. Samen met zijn neefje is hij een bandje begonnen. Zijn oom was erg muzikaal en leerde hen verschillende instrumenten spelen, voornamelijk gitaar en drums. Toen Gilberto veertien was vertrok zijn oom met zijn gezin naar Miami in de Verenigde Staten om een beter leven te zoeken en geld te verdienen voor de familie. Gilberto leerde zichzelf piano spelen en begon met het spelen van christelijke muziek in de kerk. Hij is christelijk opgevoed en vond het erg leuk om te doen. Maar na drie jaar had hij de christelijke muziek wel gezien en ging hij op ontdekkingsstocht naar andere muziekgenres en daarbij leerde hij nieuwe vrienden kennen. Op zijn negentiende is hij naar Miami vertrokken om zijn familie op te zoeken. Daar kon hij eindelijk weer spelen met zijn oom en neef. Hij hechtte hier veel waarde aan, zijn oom is ‘*como un padre*’, als een vader voor hem. Hij vond het geweldig in de VS, maar na vier jaar genieten kreeg hij problemen met de migratiedienst, en was hij genoodzaakt om terug te keren naar Guatemala. Hij vond dit heel erg en wil het liefste terugkeren naar de VS. Sinds hij terug is in Guatemala heeft hij in verschillende bands gespeeld. De band waar hij nu in zit, samen

met zijn broer Roberto, is nog maar drie maanden bij elkaar. Ze spelen iedere week in El Chaman, het café van de gitarist van de band, en proberen daar geld mee te verdienen.

Gilberto heeft gestudeerd voor landbouwkundig ingenieur. Hij is voornamelijk voor zijn ouders beginnen te studeren. Zij zeiden altijd dat je van muziek niet kunt leven. Maar dat is wel wat hij het liefste wil. Hij is dan ook gestopt met zijn opleiding en is werk gaan zoeken. Zijn ouders zijn blij voor hem dat hij nu toch een baan heeft zonder dat hij zijn studie heeft afgemaakt. In de muziekwinkel werkt hij iedere dag van acht tot half zeven in de avond. Hij vindt het erg zwaar, maar wel heel leuk om te doen. Want zegt hij: '*Música es toda mi vida*'<sup>6</sup>. Muziek is mijn leven.

Ik heb Luis ontmoet in Rainbow Café, waar woensdag en donderdag de vaste avonden zijn dat hij speelt. De eerste keer dat ik hem sprak begon hij direct enthousiast te praten over muziek. Het werd mij meteen duidelijk dat muziek zijn grote passie is en heb hem daarom gevraagd of hij mij zijn levensverhaal wilde vertellen. Dat wilde hij wel, want hij vertelt graag over muziek en over zichzelf. Op veertien april ging ik bij hem langs om zijn levensgeschiedenis op te nemen. Hij nam me mee naar zijn kamer, in een huis bij een hospita.

'Dus je wilt mijn verhaal horen?'

'Nou ik ben geboren in San Lucas Sacatepéquez op 27 januari 1987, haha, wil je dat echt allemaal weten?'

Ik vraag hem om over zijn muzikleven te vertellen.

'Op mijn 15<sup>e</sup> ben ik begonnen met het spelen van gitaar, bij de evangelische kerk, dat was mijn eerste aanraking met muziek maken. Ik kreeg andere vrienden, die iedere dag in het park van mijn dorp muziek maakten. We waren met een stuk of tien mensen en dan zaten we in het park en maakten we muziek. Er kwamen altijd mensen om ons heen staan om te kijken en te luisteren, het was altijd heel leuk.'

'Mijn droom was altijd om het dorp te verlaten als muzikant, en geld te verdienen met het maken van muziek. Op een dag zei een vriend van me: 'Kom we gaan naar Antigua.' Ik dacht: waarom moeten we daar nou heen, wat kunnen we daar doen? Mijn vriend zei dat we daar muziek konden maken en geld konden verdienen. Ik was verlegen, en ik twijfelde heel erg om te gaan. Maar uiteindelijk ben ik toch gegaan. Ook hier gingen we in het park gitaar spelen en zingen. En we leerden steeds meer vrienden kennen. Eén van mijn nieuwe vrienden

---

<sup>6</sup> Gilberto, 9 april 2009, El Chaman

uit Antigua zei dat we een keer naar Rainbow Café moesten gaan op woensdag. Daar was altijd een open podium avond, zoals nu nog steeds is. Dan kreeg je een gratis drankje als je daar een liedje speelde. Ik was toen 19 jaar. Het eerste liedje wat ik daar speelde was van Bohemia Suburbana, een van mijn favoriete bands, en behoorlijk bekend in Guate.’

‘Ik kreeg een Guatemalteeks vriendinnetje in Antigua, en we hadden het heel leuk samen. Ik ging heel veel om met Juan en Kenny, de gasten die op dat moment de open podium avonden organiseerden. We begonnen een band, Son de Antigua. Dat was echt *muy importante* voor mij. Het was alles voor me. Kenny zat ook in die band, een goede vriend van me ondertussen. We speelden in verschillende cafés in Antigua, Rainbow Café, Café No Sé, en ook op bruiloften en andere feesten. We verdienden er lekker mee.’

‘Maar ik woonde nog steeds in mijn dorp, ik kon wel steeds bij een van mijn vrienden hier in Antigua blijven slapen. Dat was natuurlijk erg aardig van ze, en ze maakten er nooit een probleem van, maar ik voelde me er niet prettig bij. Ik wilde ze niet lastigvallen, en daarnaast had ik ook behoefte aan een plek voor mezelf, waar ik kon doen en laten wat ik zelf wilde. Opstaan wanneer ik wilde, eten wanneer ik honger had, repeteren en muziek luisteren wanneer ik daar zin in had. Dus ik vertelde mijn ouders over mijn wens om in Antigua te gaan wonen, alleen.’

‘Mijn familie is erg christelijk, dus dat ging er niet zo maar in. En daarnaast is het hier in Guate helemaal niet gebruikelijk om alleen te gaan wonen. Je hebt je ouders, en die zorgen voor je, tot dat je gaat trouwen en gaat samenwonen. Het is niet zo normaal als in andere landen. Maar ik had ondertussen veel buitenlandse vrienden, er komen hier heel veel jonge toeristen. Deze vrienden waren jong, net als ik, en woonden ook op zichzelf. En ze hadden de halve wereld al rondgereisd in hun eentje. Dus ik vertelde mijn ouders over deze jongeren en hun ervaringen, en over hoe mensen er op andere plekken in de wereld over denken. Mijn ouders begrepen mijn verhaal, en hebben me altijd gesteund in wat ik wilde doen. Maar de rest van mijn familie begreep het niet zo goed dat ik alléén in Antigua wilde gaan wonen en daar muziek ging maken. Mijn tante zei: ‘Waarom ga je niet bij een bedrijf werken, en geld verdienen. Dat is zoals het hoort.’ Maar ik zei: *Sin la musica no soy nadie*, zonder muziek ben ik niemand.’

Doordat Luis veel in Antigua was, een plaats met veel buitenlandse toeristen, kwam hij in aanraking met de westerse cultuur en westerse ideeën. Deze contacten hebben dus gezorgd voor een verandering van zijn opvattingen. Hij is jong, en staat open voor deze andere ideeën en opvattingen maar een deel van zijn familie kon zich er niet in vinden. Ook voor Gilberto is de mondialisering een belangrijk onderdeel van zijn leven. Bij hem heerst een duidelijk



verlangen om te vertrekken uit Guatemala, zeker nu hij de mogelijkheden in de Verenigde Staten heeft geproefd.

‘Ik vond deze plek waar we nu zijn om in te wonen. Het is een kamer bij een hospita. Om dit te kunnen betalen speel ik vijf avonden in de week in cafés hier in Antigua. Meestal in Rainbow, soms ook in No Sé. Op een avond was ik aan het spelen in Rainbow en toen kwamen er drie bandleden van Bohemia Suburbana kijken. Dat vond ik echt helemaal geweldig, en ook wel spannend, ze zijn altijd mij voorbeeld en favoriet geweest. Ik was er *muy emocionado* onder, en ging om handtekeningen vragen. Zij zijn nou echte rocksterren. De zanger kwam nog een keer langs en toen hij er voor de derde keer was, sprak hij me aan. Hij vertelde me dat hij had genoten van mijn gitaar spel en dat ze nog iemand zochten voor de band. Of ik interesse had! Ik kon echt niet geloven dat hij dit aan me vroeg, zo maar een gitarist uit een klein dorpje wordt gevraagd voor een van de bekendste band van Guate. De zanger vertelde me dat ze eerst nog een paar optredens hadden gepland, en dat ze daarna wel contact met me op zouden nemen om te gaan repeteren met mij erbij. We wisselden onze telefoonnummers uit en ik was super trots!’

‘Maar het duurde even voordat ik iets van ze hoorde. Een vriend van me vertelde me dat het waarschijnlijk allemaal gelogen was, en een beetje mooipraat. Ik kreeg twijfels en begon serieus te denken dat het een grap was. Maar het bleek vooral jaloezie te zijn van die vriend, want ik werd gebeld en de volgende dag ging ik met Bohemia Suburbana repeteren. Ze vertelde me dat ik me geen zorgen hoefde te maken over eten, geld en dat soort zaken. Dat werd allemaal geregeld. Met Bohemia Suburbana verdien ik dan ook met één optreden hetzelfde als in een hele week in Antigua. Er komen zo veel mensen op af. Ik had je al verteld over het concert in de hoofdstad, toch? Waar we voor duizenden mensen op een groot plein hebben gespeeld. Ik moet er wel voor werken, we repeteren drie keer in de week, maar ik vind het geweldig om te doen.’

Voor Luis is muziek maken belangrijk, vooral om het muziek maken. Zijn leven bestaat op dit moment uit muziek maken en bier drinken in de kroeg. Maar hij is ondertussen ook bezig met het ontmoeten van nieuwe mensen. Hij maakt nieuwe buitenlandse vrienden, en ontmoet verschillende belangrijke mensen in de Guatemalteekse muziekwereld. Hij is netwerken aan het opbouwen die hem kunnen helpen in zijn verdere (muzikale) leven.

‘In het dorp waar ik vandaan kom, zitten nog steeds jongeren in het park muziek te maken. Ze zitten daar maar, en gaan niet vooruit. Ik heb voor mezelf gekozen en daarmee heb ik dit nu

bereikt. Zij komen niet verder dan het bankje in het park in San Lucas. Ze hebben geen dromen of durven die niet na te streven.’

‘Ik kan het nog steeds niet geloven wat me allemaal overkomt, binnenkort hebben we een optreden, ergens ver, ver weg. We gaan met een eigen bus voor de band, slapen in een hotel en alles is geregeld. Dit is een groot avontuur, en ik had het echt niet willen missen.’

‘Mijn droom om San Lucas te verlaten als muzikant is wel gelukt, maar mijn droom is nu om een eigen band te hebben, een cd op te nemen en de wereld rondreizen met die band. Ik heb wel een eigen projectje, Thor, een power metal band. Metal is toch wel mijn favoriete genre.’

Hij laat wat horen van een cd’tje wat ze hebben opgenomen, hij geeft toe dat de kwaliteit niet echt super is, maar het is maar een amateuristische cd.

‘Ik hou van melodische muziek, en dat is dit ook. Je moet maar niet te veel naar de zang luisteren hoor, want dat ben ik, en het is echt niet professioneel.’

Metal is een uitgesproken en vaak kritisch genre. Het genre wordt gebruikt om een mening, of kritiek te uiten op bijvoorbeeld de maatschappij. De tekst is voor mij niet goed te volgen, Luis vertelt me dat de liedjes gaan over het leven in Guatemala.

Ik vraag Luis naar zijn toekomstplannen, en daar heeft hij meteen een antwoord klaar:

‘Ik kan natuurlijk niet mijn hele leven liedjes blijven spelen in Rainbow, dat zou ik ook niet willen. Ik wil projecten doen met muziek op scholen, of muziekles geven ofzo. Kinderen leren over muziek, dat lijkt me echt heel leuk. Het zal altijd wel iets met muziek zijn, want ik kan niet zonder!’

### Paragraaf 3 – Conclusie

De jongeren uit het onderzoek zijn bijna allemaal op jonge leeftijd in aanraking gekomen met muziek. Dit heeft er voor gezorgd dat muziek een belangrijke plaats in hun leven inneemt. Ze maken populaire muziek, pop/rock en reggae. Graag zouden ze met muziek (maken) hun geld willen verdienen, maar dit lukt niet altijd. Uit de verhalen van Gilberto en Luis wordt duidelijk dat dit toch mogelijk is in een land als Guatemala, door middel van een hoop talent, en de juiste nieuwe mensen aan je netwerk toe te voegen.

## HOOFDSTUK 4 – TOEGANG TOT MUZIEK

### Paragraaf 1 – Aanraking met muziek

In Guatemala reist bijna iedereen wel eens met een *camioneta*, een oude Amerikaanse schoolbus, die mensen vervoert over zowel korte als lange afstanden. In deze bussen staat vrijwel altijd de radio aan. Verschillende genres komen hier voorbij, Mexicaanse mariachi, reggaeton, cumbia, reggae of poprock. Er zijn zelfs bussen waar een televisie aanwezig is waar reggaeton clips op worden vertoond. Op deze manier horen de jongeren verschillende muziekgenres, want iedere chauffeur heeft een andere zender op staan.

Deze verspreiding van muziek gaat ook via de verkoop van cd's. In Antigua is een officiële cd-winkel, daar verkopen ze verschillende muziekgenres. Volgens de verkoopster is er een duidelijk onderscheid te maken tussen de verschillende kopers. Zo zijn het voornamelijk de binnenlandse en buitenlandse toeristen die cd's kopen met traditionele muziek. Jongeren uit de omgeving kopen cd's van populaire artiesten zoals Daddy Yankee en Enrique Iglesias. Naast deze officiële cd-winkel, waar ze officiële cd's verkopen, kent Antigua ook een groot aantal cd-verkopers op de markt. Er zijn vele kraampjes waar je (illegale) kopieën kunt vinden van bijna alle cd's. Ook hier kopen zowel toeristen als de lokale bevolking cd's.

Naast deze vormen van muziekverspreiding, wordt er door de jongeren ook steeds meer gebruik gemaakt van het internet. Een aantal van de jongeren die ik heb gesproken heeft thuis internet, anderen zijn vaak te vinden in een van de vele internetcafés die Antigua rijk is. Het internet wordt gebruikt om nieuwe muziek te vinden en inspiratie op te doen voor de liedjes die ze zelf schrijven. Bekende sites als youtube.com worden hier veel voor gebruikt.

Maar het internet wordt ook gebruikt om de eigen muziek te promoten. De twee bandjes die ik heb geïnterviewd hebben allebei een *myspace*-account. Myspace.com is een sociale netwerksite, waar mensen foto's en video's kunnen uitwisselen en waar een weblog kan worden bijgehouden. Op deze website staan liedjes, foto's en informatie van en over de band. La Casa de Kello geeft ook aan dat mensen of cafés deze site gebruiken om in contact te komen met de band om optredens te regelen.

## Paragraaf 2 – Aanwezige middelen

Muziek maken is een dure hobby. Het belangrijkste wat je nodig hebt is een muziek-instrument. En daar hebben veel jongeren in Guatemala geen geld voor. Luis kreeg op zijn vijftiende zijn eerste gitaar van een vriend van hem. Als je dan lang gespaard hebt of veel geluk hebt, heb je een instrument. Maar nu moet er nog op het instrument gespeeld worden. Je kunt lessen nemen bij een muziekschool, maar dit kost ook weer geld. Dus veel jongeren leren zichzelf het instrument te bespelen. Ook Luis heeft het gitaar spelen zichzelf aangeleerd, met hulp van zijn vrienden in het park in San Lucas.

Naast gebrek aan geld, hebben veel jongeren gebrek aan tijd om muziek te maken. De meeste jongeren gaan naar school of studeren, omdat dat belangrijk is voor de toekomst van de jongeren. Studeren is belangrijk om later een goede baan te vinden en geld te verdienen.

*'Primero trabajar, y despues tocar'* (Eerst werken, en dan muziek maken)<sup>7</sup>

Want zonder geld heb je geen toegang tot de middelen om muziek te maken. Geld is ook nodig om te leven, en dit geld is met het maken van muziek niet te verdienen. Voor veel Guatemalteken geldt dit ook, maar Luis is een uitzondering. Doordat hij veel talent heeft lukt het hem om muzikant van beroep te zijn. Ook Gilberto heeft van muziek zijn beroep gemaakt, maar dan niet enkel als muzikant, maar ook door te werken in een muziekwinkel.

Muziek (maken) levert voor deze twee jongens genoeg geld op om van te leven, maar muziek maken kan nog veel meer geld opleveren wanneer je doorbreekt en beroemd wordt. Je kunt dan grote concerten geven, en cd's verkopen. De muzikanten die ik heb gesproken in de cafés zeggen allemaal dat ze dit graag zouden willen. Ze zien het als een droom die nooit zal uitkomen, want het is erg moeilijk om als Guatemalteekse band door te breken. Of je moet al wat ouder zijn, zoals een aantal bands in Guatemala. Zij hebben al geld verdiend met werken, dus kunnen ze muziek maken. In Guatemala *no hay apoyo*. Er is geen steun voor muzikanten vanuit de overheid. In Guatemala worden geen subsidies uitgereikt, zoals in Nederland met behulp van de Cultuurnota.<sup>8</sup>

Een uitzondering hierop is de muziekschool Cesar Brañas. Deze school is eigendom van de gemeente, en de gemeente zorgt voor de lage prijzen van het onderwijs. De leerlingen

---

<sup>7</sup> Luis, 19 maart 2009, Rainbow Café

<sup>8</sup> <http://www.minocw.nl/muziektheaterendans/index.html>, geraadpleegd op 9 juni 2009

van de muziekschool hebben ook niet allemaal een eigen instrument. De school heeft een aantal gitaren en keyboards die de leerlingen kunnen gebruiken tijdens de les.

Ook het gebrek aan plaats kan een probleem vormen voor de jongeren. Niet iedere ouder is er blij mee wanneer zijn kind dagelijks zijn gitaar bespeeld. Gilberto is om die reden bij zijn grootouders gaan wonen. Zij wonen op een boerderij, waar niemand last van hem heeft als hij muziek maakt. Made in Antigua heeft een eigen repetitieruimte gemaakt. Op de bovenste verdieping van een groot woonhuis is een klein kamertje. Ze hebben de wanden volgehangen met eierdozen en schuimrubber om het geluid te dempen. Ze zetten wel het raam open omdat het anders te warm wordt in het kleine hokje van vier bij vijf vierkante meter, dus de isolatie heeft niet zo veel zin.

### Paragraaf 3 – Sociale settings

De muziekschool Cesar Brañas is een van de sociale settings waar de jongeren toegang krijgen tot muziek. Door de lage kosten, is de toegang laagdrempelig en heeft de school veel leerlingen. Dit project wat door de gemeente wordt gefinancierd loopt nog maar een paar maanden. De school wil de jongeren niet alleen les geven, maar ze ook iets bijbrengen. Over cultuur, en zorgen dat zij het door geven aan anderen, en dat de cultuur dus in stand blijft. Dit gebeurt vooral in de koorlessen waar echte Guatemalteekse liedjes en toneelstukken worden geoefend. Daarnaast zijn de muzieklessen opgestart om de jongeren van Guatemala iets om handen te geven, want veel jongeren hebben niet de mogelijkheid om een hobby te beoefenen. Door middel van de lessen die hier gegeven worden, in muziek, tekenen en toneel, worden de kinderen en jongeren opgevrolijkt.

Op de school zitten veel jongeren uit Antigua en uit de omliggende dorpen. Dit komt mede door de inzet van de muziekdocenten. Een onderdeel van het project is namelijk dat leraren naar scholen gaan in de dorpen om daar muziekles te geven. Wanneer er leerlingen zijn die heel geïnteresseerd zijn en talent hebben, dan krijgen ze een beurs aangeboden en kunnen ze de muzieklessen op Cesar Brañas gratis volgen.

De lessen worden gegeven door verschillende docenten, iedere docent heeft zijn eigen specialiteit. Nelson is de piano docent en dus ook een maand lang mijn docent. De piano klas bestond uit ongeveer acht leerlingen, maar ze waren nooit allemaal aanwezig. Als de les begint druppelen de leerlingen binnen. De pianoles is niet plenair, iedere leerling is bezig met het oefenen van zijn eigen stuk. Nelson komt af en toe even langs lopen om te horen hoe het

gaat, en geeft aanwijzingen om het stuk beter te spelen. Tijdens een van de lessen moesten we voorspelen voor Sofia. Zij hield een lijst bij met de vooruitgang van de leerlingen.

In het volgende uur wordt solfègeles gegeven door Mario. Deze les is wel plenair en voor alle leerlingen verplicht. In deze les leren de leerlingen over muziektheorie door het maken van opdrachten en kleine spelletjes. Mario is ook de leraar van de koorles, hierin wordt hij bijgestaan door de marimbadoctent, Estuardo.

Zaterdagavond 28 februari, 20.00 uur. Rainbow Café begint vol te stromen met groepjes toeristen en lokale jongeren. Op tafel staat een overzichtje van de bands en muzikanten die hier iedere week optreden. Over de band van vanavond zegt het het volgende: *‘Come and dance to this great Guatemalan band who play a mixture of latino, pop and a lot of their own stuff.’* Het gaat over La Casa de Kello, dit bandje gaat zo meteen optreden. Het valt op dat deze aankondiging alleen in het Engels is. Hiermee springt Rainbow Café in op de vele toeristen die Antigua bezoeken.

Het café is niet geheel overdekt, het open binnenplaatsje doet dienst als podium. Er staan vier barkrukken opgesteld en eveneens vier gitaarversterkers. Net daarvoor staat een vuurkorf die de nog wat koude avondlucht verwarmt. Aan de rand van het binnenplaatsjes staan een aantal houten loungestoelen, waar mensen genieten van een biertje. De rest van het café is gevuld met houten tafeltjes en kleine houten stoeltjes. Aan een tafel zit een Amerikaanse familie te eten, de kinderen spelen een spelletje wat ze gevonden hebben in de spelletjeskast. Aan weer een andere tafel zitten twee buitenlandse toeristen, een wat oudere man en vrouw, ze drinken een wijntje.

Dan begint La Casa de Kello met spelen. Vier jongens nemen plaats op de krukken. Een met basgitaar en drie met een gewone gitaar. Drie van de jongens zingen er bij. Ze spelen zowel covers als eigen liedjes. De covers zijn zowel in het Spaans als in het Engels. Een van de covers die voorbij komt is *‘That’s the way I like it’* van KC and the Sunshine Band. Op dit nummer gaat de rode wijn drinkende vrouw helemaal uit haar dak.

In de pauze speelt een van de leden van de band, Chejo, een aantal liedjes met een jongen die al de hele tijd aan de zijkant staat te kijken en meezingt met veel liedjes, Sergio. De liedjes die zij spelen zijn wat rustiger en serieuzer. Hij zit niet bij de band, maar is een goede vriend van Chejo.

Na een klein half uurtje komen Maynor, Jose Carlos en Marvin weer terug om verder te gaan met het optreden. Ze spelen nog wat dansbare liedjes, en een aantal Spaanstalige

meezingers. Wanneer ze klaar zijn met het optreden laden ze de spullen weer in de auto en vertrekken weer. Ze moeten nog terugrijden naar de hoofdstad.

#### Paragraaf 4 – Conclusie

Iedereen heeft toegang tot muziek, want het is op allerlei plaatsen aanwezig. Bijvoorbeeld in de bus. Daarnaast zorgen cd-verkoop en de radiozenders voor het verspreiden van muziek onder de bevolking. Relatief nieuw is het internet, waar alle muziek kan worden gevonden. Het internet wordt ook gebruikt door de jongeren om de eigen geproduceerde muziek te verspreiden. Muzikant zijn in Guatemala is niet makkelijk, de benodigde middelen zijn duur, muziek maken levert weinig op en er is weinig steun vanuit de overheid. Bij de muziekschool Cesar Brañas kunnen jongeren voor weinig geld muzieklessen volgen. Op deze manier stimuleert de overheid de muzikale ontwikkeling van jongeren. Dit is een van de sociale settings waar je jongeren in aanraking komen met muziek. Een andere locatie in Antigua, waar muziek een grote rol speelt is Rainbow Café. Hier treden iedere avond bandjes en jonge muzikanten op. Het is een ontmoetingsplek voor deze jongeren en hun vrienden.





## HOOFDSTUK 5 – POPULAIR VS TRADITIONEEL

In mijn oorspronkelijke onderzoeksopzet wilde ik kijken naar de invloed die populaire en traditionele muziek op elkaar hebben. Helaas bleek deze invloed in Antigua niet duidelijk aanwezig. Ik heb ook geen band kunnen vinden die een combinatie van deze twee muziekstijlen speelt, de zogenaamde marimba-rock. In andere delen van het land zouden deze bands wel bestaan. Vooral rond Huehuetenango is het populair om verschillende traditionele en moderne muziekstijlen met elkaar te vermengen. Ondanks de afwezigheid van de vooraf veronderstelde mengvorm ben ik de jongeren blijven vragen naar hun ideeën en meningen over traditionele muziek. Want dit kan van invloed zijn op de identiteitsvorming. De traditionele muziek van Guatemala, de marimba wordt door veel jongeren saai gevonden, maar waarom? In dit hoofdstuk wordt naar een antwoord op deze vraag gezocht.

### Paragraaf 1 – Populaire muziek

De populaire muziek in Guatemala is onder te verdelen in verschillende genres. Een muziekstroming die erg populair is op dit moment is reggaeton, dansbare muziek met een typische beat. Deze muziek kan gezien worden als het mainstream genre waar veel jongeren naar luisteren en op dansen in de discotheken. 'Lastísimo', erg jammer, noemt de broer en medebandlid van Gilberto, Roberto<sup>9</sup> het, dat deze muziek zo populair is. Maar het is nu eenmaal zo, en het zal wel weer minder worden. Genres als rock en pop blijven altijd wel aanwezig. Deze genres zijn het populairste gebleken bij jongeren die muziek maken.

De jongeren die ik gesproken heb geven aan dat er een groot verschil is tussen mensen die reggaeton luisteren en de mensen die pop/rock muziek luisteren. Waar dit verschil in zit kunnen ze niet echt beschrijven. De pop/rock liefhebbers hebben zelfs een soort scheldnaam voor de reggaetonluisteraars: *mucu*. De exacte betekenis weet Roberto niet te vertellen, maar hij verteld wel dat het een erg negatieve benaming is. Het grote verschil tussen deze twee groepen jongeren is, dat de jongeren die ik gesproken heb, de pop/rock muzikanten veel creatiever met muziek omgaan dan de reggaeton luisteraars. De muzikanten willen met hun muziek hun kritiek uiten op de samenleving en hun standpunten duidelijk maken. De jongeren die naar reggaeton luisteren volgen de massa, en sluiten zich aan bij de commerciële massacultuur.

---

<sup>9</sup> 14 maart 2009, El Chaman

Naast reggaeton en het pop/rock genre is reggae op dit moment erg populair. Volgens Luis kent reggae zijn ups en downs in populariteit<sup>10</sup>. De populariteit is af te zien aan twee bandjes in mijn onderzoek. ‘The High Commanders’, de band van Gilberto speelt alleen maar reggae, ze zijn pas sinds januari 2009 bij elkaar. Ook bij Made in Antigua kunnen we de reggae-invloeden terugvinden. Zij omschrijven de muziek die ze maken als pop/rock met reggae en ska.

Luis heeft niet zoveel met reggae, volgens hem heeft het een negatieve bijklank. ‘Het wordt vaak gerelateerd aan drugs, door de beeldvorming. Als je denkt aan reggae, dan denk je aan Bob Marley, relaxen en wiet’<sup>11</sup>. Dat Luis daar wel gelijk in had werd duidelijk bij een optreden van ‘The High Commanders’ in El Chaman. Daar kwamen de walmen van marihuana meer dan eens voorbij waaien.

## Paragraaf 2 – Traditionele muziek

*‘La marimba es para los viejos’<sup>12</sup>*

En dat is hoe veel jongeren denken over de traditionele muziek van Guatemala, de marimba, het is voor de oudjes. Zo ook een aantal leden van Made in Antigua:

‘Marimba is niks voor jongeren, we luisteren er niet naar en vinden het saai. Het wordt gepresenteerd als nationaal symbool en nationale trots, maar word alleen door ouderen geluisterd. Soms zijn er jongeren die marimba leren spelen.’<sup>13</sup>

Jorge, de drummer van de band, vindt marimba wel interessant. Hij komt er mee in aanraking omdat hij muziekleraar is, en hij vindt het ook wel leuk. Hij vindt het vooral leuk om de geschiedenis en de roots. Marimba is volgens hem een belangrijk onderdeel in de geschiedenis van Guatemala. Het is dan ook belangrijk dat dit niet verloren gaat.

De leden van La Casa de Kello zijn het eens met Jorge. Zij vinden de traditionele muziek van Guatemala, de marimba, belangrijk voor de traditie en de geschiedenis die er aan vast zit. Een van de bandleden speelt ook marimba, maar niet in deze band. Ze hebben er ook

---

<sup>10</sup> Luis, 19 maart 2009, Rainbow Café

<sup>11</sup> Luis, 19 maart 2009, Rainbow Café

<sup>12</sup> Choko, 19 maart 2009, Rainbow Café

<sup>13</sup> Edgar en Manuel van Made in Antigua, 4 maart 2009, tijdens repetitie

nooit over nagedacht om de marimba te gebruiken in hun liedjes. De mengvorm die er volgens Botto (2008) en Navarette Pellicer (2005) is in Guatemala is dus duidelijk niet aanwezig in het gedeelte van Guatemala waar ik mijn onderzoek heb uitgevoerd.

Een aantal leerlingen van de muziekschool Cesar Brañas geven ook aan dat de traditionele muziek belangrijk is.

‘Het is een manier om onze identiteit te uiten, en we zijn uniek. Het is als een symbool, waarmee we ons identificeren. We luisteren er wel eens naar, met familiefeesten ofzo, maar ik vind Engelstalige muziek leuker’.

Estuardo voegt hieraan toe dat hij marimba heel belangrijk vindt, niet alleen voor zichzelf, maar voor heel Guatemala. Het hoort bij de geschiedenis van Guatemala.

Gilberto geeft aan dat hij nog steeds wel eens naar marimbamuziek luistert. Maar dat is dan alleen tijdens familiebijeenkomsten of bij speciale gebeurtenissen.

Marimba wordt door sommige jongeren wel als belangrijk gezien. Ze noemen dan het belang van de traditie en de geschiedenis. Het hoort bij de geschiedenis van Guatemala. Maar de jongeren zijn niet actief met marimba bezig. Behalve natuurlijk wanneer ze de marimba leren bespelen. Dit gebeurt maar weinig door de jongeren in Antigua. Op een muziekschool aan het park, ‘Casa de la Cultura’, wordt op zaterdagmiddag marimbales gegeven door Roberto Carranza. De leerlingen zijn tussen de 8 en 14 jaar, erg jong dus. Deze kinderen zeggen geen specifieke reden te hebben om de marimba te leren bespelen, ze vinden het gewoon leuk. Ook op de muziekschool Cesar Brañas wordt marimbales gegeven. Hier zijn vijf leerlingen, drie tussen de 10 en 15 jaar en twee oudere mannen. De jonge kinderen vinden het weer gewoon leuk om marimba te leren spelen. De oudere mannen geven aan dat ze nooit de mogelijkheid hebben gehad om een muziekinstrument te leren spelen, terwijl ze dat als kind al heel graag hadden gewild. En nu met dit project van de *municipalidad* is het wel mogelijk om muziekles te krijgen en daar zijn ze erg dankbaar voor.

### Paragraaf 3 – Creolisering

Op dit moment is er, in Antigua, geen sprake van creolisering met betrekking tot de populaire en de traditionele muziek. In het verleden is de marimbamuziek wel beïnvloed door verschillende populaire muziekstijlen zoals de blues en de foxtrot.

‘Vroeger had marimbamuziek veel invloed, toen ik kind was werd het nog wel veel geluisterd en toen mijn moeder kind was, was iedereen er dol op. Maar jongeren van nu vinden het niet interessant en vooral saai. Jongeren van nu leven in een compleet andere wereld van de mensen vroeger, het is niet te vergelijken’<sup>14</sup>.

In andere delen van het land zijn wel plaatsen waar de hedendaagse populaire muziek gemixt wordt met de traditionele muziek. Maar de artiesten die deze gemixte muziek maken zijn vaak oudere muzikanten. Dat wijst er nogmaals op dat de marimba niet meer van deze tijd is, en dat jongeren geïnteresseerd zijn in andere, nieuwe muziekstijlen.

#### Paragraaf 4 - Conclusie

Jongeren zijn voornamelijk geïnteresseerd in populaire muziek. In Guatemala zijn pop/rock en reggaeton op dit moment de populairste genres. Reggaeton is vooral populair onder jongeren die er naar luisteren en er op dansen. Pop/rock wordt ook door de jongeren geproduceerd. De traditionele muziek van Guatemala, de marimba, wordt door de jonge muzikanten niet gebruikt in hun eigen werk. Het is niet meer van deze tijd, jongeren zijn bezig met het ontdekken van nieuwe muziek. *Global* trends zorgen ervoor dat je jongeren kennis maken met westerse muziek. Dit betekent niet dat alle jongeren de marimba saai vinden. Integendeel, de meesten geven aan er nog wel eens naar te luisteren. Al is dat dan niet met vrienden, maar op belangrijke gelegenheden met familie. Ze vinden de traditionele muziek belangrijk omdat het bij Guatemala hoort, het is een nationaal symbool. Dit kan gezien worden als de *local* trend en daarmee is het een belangrijk onderdeel van de identiteitsconstructie, ondanks dat de jongeren er niet allemaal actief mee bezig zijn.

---

<sup>14</sup> Gilberto, 12 maart 2009, muziekwinkel Gomez Ovalle

## HOOFDSTUK 6 – MUZIEK EN IDENTITEIT (1190 ipv 1000)

### Paragraaf 1 – Invloeden

Wanneer jongeren hun identiteit vorm willen geven, spelen invloed van buitenaf daar een grote rol in. In de jonge jaren komen deze invloeden vooral vanuit het gezin en de familie. Dat is duidelijk te zien bij Gilberto. Zijn oom heeft een cruciale rol gespeeld in zijn leven en bij de ontwikkeling van zijn identiteit. Deze rol wordt door zijn oom voornamelijk vervuld op muzikaal vlak, door hem is Gilberto in aanraking gekomen met muziek en heeft hij instrumenten leren spelen. Maar daarnaast heeft deze oom ook een belangrijke rol gespeeld in het leven van Gilberto op niet-muzikaal vlak. Met dank aan hem heeft Gilberto kunnen proeven aan het leven in de Verenigde Staten en is zijn beeld over de situatie in Guatemala sterk beïnvloed. Omdat hij een tijd in het buitenland heeft gewoond, is hij in aanraking gekomen met normen en waarden die anders zijn dan in Guatemala. Deze ervaring heeft hem het open beeld gegeven en het idee van vrijheid is voor hem erg belangrijk geworden. Daarom zou hij ook niets liever willen dan terugkeren naar zijn oom in de Verenigde Staten.

Ook voor iemand als Estuardo is familie erg belangrijk in zijn ontwikkeling. Muziek zit bij hem in de familie. Zijn opa was een goede en redelijk bekende marimbaspeler, ook zijn vader heeft veel muziek gemaakt. Zijn vader overleed toen Estuardo pas een jaar oud was. Zijn moeder moest hem alleen opvoeden. Hij vertelde me dat hij erg vervelend was toen hij een jaar of twee was. Zijn moeder zette dan marimba muziek op om hem te kalmeren. Dit was zijn eerste aanraking met muziek. Zijn moeder stimuleerde het maken van muziek, maar helaas was het erg duur. De marimbamuziek is altijd veelvuldig aanwezig geweest in het leven van Estuardo dankzij zijn moeder. Iedere dag tijdens de lunch werd deze muziek opgezet en luisterden ze ernaar.

Bij Luis is duidelijk te zien hoe vrienden op een latere leeftijd belangrijk worden in de ontwikkeling van identiteit. En de rol van het gezin en de familie over nemen. Hij ontmoette in Antigua nieuwe vrienden, zowel Guatemalteekse als buitenlandse vrienden. Door deze mensen kwam hij in aanraking met waarden, normen en ideeën die in andere delen van de wereld belangrijk worden gevonden. Luis wilde graag weg uit het kleine dorpje San Lucas om zijn muzikale carrière een kans te geven. Maar deze moderne ideeën vormden een probleem voor zijn traditionele familie. Vooral zijn tante verklaarde hem voor gek, ze vond het onbegrijpelijk dat hij zonder zekerheden vertrok bij zijn ouders. Maar zijn ouders heeft hij

duidelijk gemaakt wat zijn plannen waren en zij hebben hem hierin, zoals bleek in het levensverhaal, altijd gesteund. Ze zijn nog steeds erg belangrijk voor hem en ze hebben nog steeds goed contact.

De jongens die bij Rainbow Café spelen, onder ander Luis, Chejo en Sergio, zijn vrienden van elkaar. Dat gene wat ze bij elkaar heeft gebracht is muziek. Muziek wordt door wetenschappers als Williams (2006) gezien als de samenhangende factor van een subcultuur. Maar kun je bij deze jongens spreken van een subcultuur, of is het gewoon een groep vrienden die muziek maakt met elkaar?

## Paragraaf 2 – Subculturen

Het concept subcultuur is onder de jongeren in Antigua niet echt bekend. Wanneer ik vroeg naar subculturen in Guatemala kreeg ik vaak vragende gezichten. Dan legde ik uit dat er in Nederland verschillende groepen zijn die zich onderscheiden van elkaar. De belangrijkste kenmerken van deze groepen zijn dat ze van een verschillende muziekstijl houden en dat ze zich onderscheiden van andere groepen door middel van kleding. Vrijwel alle jongeren noemden dan de hip-hoppers als aanwezige subcultuur in Guatemala. Het vreemde is dat ik nauwelijks hip-hoppers heb gezien tijdens mijn verblijf in Guatemala. En van de enkele hip-hopper die ik gezien heb, ben ik niet zeker of het een Guatemalteek of iemand met een andere nationaliteit was.

Maar wanneer muziek de belangrijkste factor is van een subcultuur dan zouden we in Guatemala een onderscheid kunnen maken tussen de pop/rock-subcultuur en de reggaeton-subcultuur. We hebben al gezien dat de ‘leden’ van de pop/rock-subcultuur vinden dat ze anders zijn dan de reggaetonliefhebbers. Op deze manier zetten de ‘rockers’ zich af tegen de reggaetonluisteraars. Binnen deze grote subculturen is hoogst waarschijnlijk nog onderscheid te maken tussen verschillende stromingen, maar deze zijn niet zo duidelijk aanwezig als in Nederland.

De jongens van La Casa de Kello zeggen niet echt binnen een subcultuur te passen, doordat ze hun geheel eigen stijl hebben. Ze gebruiken andere muziekstijlen als inspiratiebron voor nieuwe ritmes of andere muzikale onderdelen. Maar deze muziekstijlen kunnen ver uit elkaar liggen, bijvoorbeeld klassieke muziek en rock.

In Nederland speelt kleding ook een belangrijke rol bij het onderscheid tussen subculturen. Ook dit is in Guatemala in een mindere mate aanwezig. Dit hangt natuurlijk samen met het

feit dat de subculturen minder duidelijk gevormd zijn. De kleding is voornamelijk casual, en er zijn geen grote verschillen tussen de verschillende subculturen.

Kleding kan ook op individueel niveau bijdragen aan het creëren van een identiteit. Dit is duidelijk te zien bij Luis. Hij heeft vaak t-shirts aan met ‘Guatemala’ of ‘*Chapin*’ (zoals Guatemalteken zichzelf noemen) er op. Hiermee wil hij uitdragen dat hij uit Guatemala komt en dat hij daar trots op is.

### Paragraaf 3 – Identificatie van de jongeren zelf

#### 6.3.1 – Etnische en culturele identificatie

In Guatemala zijn er verschillende etnische groepen te onderscheiden. Een aantal jongeren heb ik gevraagd naar hun etnische identiteit. De jongens van Made in Antigua gaven aan dat ze zich Guatemalteek voelen, *Buen Chapin*, en zich niet verbonden voelen met een van de etnische of culturele groepen die in het land aanwezig zijn: *Indigenas*, *Mestizos* of *Ladinos* of *Garífunas*. Maar ze geven wel aan tot de *Ladinos* te behoren<sup>15</sup>.

Ook Sergio deelt zich niet in bij een van de etnische groepen, omdat hij van mening is dat alle mensen hetzelfde zijn, ‘*todos somos iguales*’. Ook van ander Guatemalteken, die niet tot mijn onderzoeksgroep behoorden heb ik deze zin vaak gehoord. Hierbij moet wel vermeld worden dat dit gezegd wordt door de bevolkingsgroep die omschreven kan worden als *Ladinos*. Van de *Indigenas* hoor je vaak nog het verhaal van onderdrukking en discriminatie<sup>16</sup>.

#### 6.3.2. – Sociale identificatie

Wat opvalt is dat wanneer de jongeren zichzelf beschrijven, veel van mijn informanten soortgelijke antwoorden geven. De jongens van La Casa de Kello omschrijven zichzelf als volgt:

‘We zien onszelf als creatieve personen, we zijn kunstzinnig en experimenteel ingesteld op het gebied van allerlei kunstvormen zoals muziek, tekenen, ontwerpen’.

Ook Luis noemt zichzelf een creatief persoon, daarnaast geeft hij aan dat hij open staat voor veel verschillende mensen en daarom makkelijk vrienden maakt<sup>17</sup>. Het creatieve is een

---

<sup>15</sup> 20 maart 2009, Personages

<sup>16</sup> 10 april 2009, Rainbow Café

<sup>17</sup> 19 maart 2009, Rainbow Café

belangrijk aspect van de identiteit van deze jonge muzikanten. De muziek die ze maken is een uitlaatklep voor hun creativiteit. Maar muziek zorgt er ook voor dat hun creativiteit getest wordt. Door de opkomst van het internet en de rondreizende toeristen die ze spreken, komen ze in aanraking met heel veel verschillende genres, die ze met elkaar kunnen mixen.

Sergio geeft aan dat hij vroeger een erg verlegen persoon was. Dit veranderde toen hij begon op te treden, en zich open stelde voor anderen. Hij was niet langer bang om op mensen af te stappen en er mee te praten. Muziek heeft hem geholpen met het verleggen van grenzen door het creëren van een kader waarbinnen hij zich kon ontwikkelen. Het imago dat bestaat over ‘de muzikant’ is over de hele wereld vrijwel hetzelfde. Verlegenheid past niet binnen dit imago. Sergio heeft zich duidelijk geconformeerd aan het imago van de muzikant.

#### Paragraaf 4 – Conclusie

Wanneer een kind oproeit zijn de ouders en familie de belangrijkste factor bij de identiteitsvorming. Zij leren het kind van alles en geven bepaalde waarden en normen mee. Op latere leeftijd worden vrienden belangrijker. Vooral tijdens de adolescentieperiode spelen zij een grote rol. Vrienden geven een voorbeeld wat gevolgd kan worden. Ook subculturen dragen tijdens deze periode bij aan het vormen van de identiteit. Deze vormen een kader en een structuur waarbinnen de jongere zich kan ontwikkelen. Subculturen zijn in Guatemala minder duidelijk aanwezig dan in Nederland, maar er is wel een onderscheid te maken tussen de verschillende jongerenculturen. Aan de ene kant de commerciële reggaetonliefhebbers en aan de andere kant de creatieve pop/rock muzikanten. Aan de jongeren uit dit onderzoek is duidelijk te zien dat muziek een belangrijke rol speelt bij hun identiteitsconstructie. Muziek helpt hen bij het ontwikkelen van zichzelf en muziek wordt als uiting gebruikt om te laten zien wie ze zijn.



## CONCLUSIE

De jonge muzikanten in Antigua hebben allemaal een passie voor muziek. Ze hechten veel waarde aan het maken van muziek. Ze maken muziek omdat ze het leuk vinden, het is een mooi tijdverdrijf. Maar daarnaast kunnen ze er ook hun creativiteit in kwijt. Ze spelen voornamelijk pop/rock muziek en reggae, maar een aantal van hen, zoals La Casa de Kello, wil ook wel experimenteren met het mixen van verschillende muziekstijlen. Naast de uiting van creativiteit kunnen de jongeren met hun eigen muziek ook een vorm van kritiek leveren. Op de maatschappij en alle andere zaken die ze in het leven tegenkomen. Daarin verschillen ze, naar eigen zeggen, van de grote groep jongeren die naar muziekstijlen als reggaeton en bachata luisteren. Deze muziekstijlen zijn op dit moment erg populair in Guatemala en veel jongeren luisteren ernaar of dansen er op in de discotheek. Maar de jongeren uit mijn onderzoek niet. De muziek is voor de grote massa en voor mensen die daar achter aan lopen.

Je zou kunnen zeggen dat deze verschillende stijlen, het pop/rock genre en de commerciële reggaeton twee verschillende subculturen onderscheiden. Subculturen zoals we die in Nederland kennen zijn minder aanwezig in Guatemala. Al spreken de jongeren wel van hip-hoppers, ik heb ze nauwelijks gezien tijdens mijn veldwerkperiode. Het onderscheid tussen de verschillende subculturen is minder duidelijk zichtbaar. Dit is duidelijk terug te zien in de kleding die de jongeren dragen. De kleding van de verschillende ‘subculturen’ is vrijwel hetzelfde, en niet erg uitgesproken.

Als muzikant in Guatemala is het niet makkelijk om te overleven. Het is moeilijk om je geld te verdienen met het maken van muziek. Instrumenten en muzieklessen zijn duur. En er is *no apoyo* vanuit de overheid, geen steun in de vorm van subsidie. Toch is dit anders bij de muziekschool Cesar Brañas, deze school wordt gefinancierd door de *municipalidad* en is daarom erg goedkoop voor de leerlingen. Op deze manier hebben de jongeren de mogelijkheid om muziekles te volgen. Maar nog steeds levert optreden niet heel veel op. Maar wanneer je je dromen achterna gaat, en ongelofelijk hard werkt, kun je van muziek je beroep maken. Zo blijkt uit de succesverhalen van onder andere Luis. Luis is een getalenteerde jongen uit een klein dorp, hij verhuisde naar Antigua om daar muziek te gaan maken. Hij treed bijna iedere avond op en is op dit moment voornamelijk bezig met het maken van nieuwe vrienden en bier drinken. Maar de eerste resultaten van dit ‘netwerken’ zijn al zichtbaar, hij is gevraagd als gitarist in een redelijk bekende band uit Guatemala Stad.

Het café waar Luis bijna iedere dag is te vinden, is Rainbow Café. Samen met vrienden maakt hij muziek en leert hij nieuwe mensen kennen. Rainbow Café is een

belangrijke plek voor mensen als Luis. Het is een ontmoetingsplek voor jonge muzikanten uit Antigua en omgeving en hun vrienden. Ook verschillende andere jonge muzikanten treden daar iedere week op. De band La Casa de Kello heeft er ook een vaste avond.

Wanneer je in Guatemala bent en het over muziek hebt kom je ongetwijfeld in aanraking met de traditionele muziek van het land, de marimba. Deze muziekstijl kom je nog op verschillende plekken tegen, zoals op de markt met de toeristische prularia of in een cultuur centrum. In de literatuur (Bautista & Ángel 2003, Botto 2008, Navarrete Pellicer 2005) wordt het omschreven als een nationaal symbool, Guatemala is het land van de marimba. Jongeren van nu verschillen van mening over deze muziekstijl. Sommigen zeggen meteen dat het alleen iets voor oudere mensen is. Maar anderen voegen daar aan toe dat het wel belangrijk is, voor de historie en de traditie van Guatemala. Een aantal jongeren gaf aan marimba te luisteren bij gelegenheden met de familie, maar dat ze er zeker niet zelf naar zullen gaan luisteren.

Marimba is dus voor een aantal jongeren nog wel belangrijk, maar het speelt alleen op de achtergrond een rol. Ze passen het niet toe in de muziek die ze maken. Dus van creolisering tussen de populaire pop en rock muziek en de traditionele marimbamuziek is geen sprake, althans niet bij de jongeren in Antigua.

De westerse theorieën gelden dus voor een groot gedeelte ook voor de jongeren in Guatemala. Muziek speelt een belangrijke rol in het leven van jongeren, ze gebruiken muziek om uit te dragen wie ze zijn en waar ze voor staan. En de muziek maakt de jongeren tot wie ze nu zijn.

## LITERATUUR

Anderson, B.

2006 *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*,  
Londen: Verso

Barrios Heredia, E.E.

1997 La música y la crisis de identidad del adolescente, Universidad San Carlos  
Guatemala

Bautista, A. & A. Ángel (eds)

2003 *La marimba en Guatemala*, Guatemala: Marimba de Concierto de Bellas Artes.

Bennett, A.

2000 *Popular Music and Youth Culture: Music, Identity and Place*, Basingstroke:  
Macmillan.

Botto, M.M.

2008 Music and the Modern Maya: a Reception Study Rock-Maya Music in  
Guatemala, MA thesis, Brigham Young University.

Bovone, L.

2006 'Urban Style Cultures and Urban Cultural Production in Milan: Postmodern  
Identity and the Transformation of Fashion', *Poetics* 34: 370-382.

Eriksen, T.H.

2002 *Ethnicity and Nationalism: Anthropological Perspectives*, Londen: Pluto Press

Gelder, K. & S. Thornton (eds)

1997 *The Subcultures reader*, Londen: Routledge.

Glassman, P.

1991 *Guatemala Guide*, New York: Champlain

Ghorashi, H.

2003 *Ways to Survive, Battles to Win: Iranian Women Exiles in the Netherlands and United States*, New York: Nova Science Publishers Inc.

Giddens, A.

1991 'The contours of High Modernity.' In: Giddens, A. 1991 *Modernity & Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.

Gronow, J.

1993 'Taste and Fashion: The Social Function of Fashion and Style', *Acta Sociologica* 36: 89-100.

Hudson, R.

2006 'Regions and Place: music, identity and place', *Progress in human geography* 30: 626-634.

Kidd, W.

2002 *Culture and Identity*, Hampshire: Palgrave.

Navarrete Pellicer, S

2005 *Maya Achi Marimba Music in Guatemala*, Philadelphia: Temple University Press.

North, A.C., D.J. Hargreaves & S.A. O'Neill

2000 'The importance of music to adolescents', *British Journal of Educational Psychology* 70: 255-272.

Sanabria, H.

2007 *The Anthropology of Latin America and the Caribbean*, Boston: Pearson Education Inc.

Stuemple, S.

1995 *The Steelband Movement: The Forging of a National Art in Trinidad and Tobago*, Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Strokes, M. (ed)

1994 *Ethnicity, Identity and Music: The Musical Construction of Place*, Oxford: Berg Publishers.

Schwartz, K.D. en G.T. Fouts

2003 'Music Preferences, Personality Style, and Developmental Issues of Adolescents', *Journal of youth and adolescence* 32: 205-213.

Tajfel, H. & J. Turner

1979 'The Social Identity Theory of Intergroup Behaviour', In: Worchel, S. & W.G. Austin (Eds.), 1986, *Psychology of Intergroup Relations*. Chicago: Nelson Hall, 7-24.

Thompson, J.

1995 'Self and Experience in a Mediated World', In: Thompson, J. (1995). *The Media and Modernity: A Social Theory of the Media*. Oxford: Polity Press.

Wall, T.

2003 *Studing Popular Music Culture*, New York: Oxford University Press Inc.

Whiteley, S, Bennett, A., Hawkins, S. (eds)

2004 *Music, space and place: popular music and cultural identity*, Hampshire: Ashgate.

Williams, J.P.

2006 'Authentic Identities: Straightedge Subculture, Music, and the Internet', *Journal of Contemporary Ethnography* 35: 173-200

Zoon, C

2007 *Guatemala*, Amsterdam: KIT Publishers.



## BIJLAGEN

### Bijlage 1 – Reflectie verslag

Veldwerknootie dinsdag 3 maart: ‘Na het opschrijven van de datum in mijn logboek, moet ik toch echt zelf bedenken wat ik op ga schrijven.’

En wat dus mijn planning is voor de rest van de dag. Ik denk dat dat een van mijn grootste problemen was tijdens mijn veldwerkperiode, mezelf bezighouden de hele dag. Doordat iedere dag en iedere week er anders uit zag had je geen vast patroon. Behalve de tijden dat de gastfamilie het eten opdiende, al konden die tijden ook wel eens een half uur tot een uur verschillen.

In de tweede week van mijn onderzoek was ik de draad even helemaal kwijt. Ik wist niet meer wat ik nu eigenlijk wilde onderzoeken. Alle locaties die ik van te voren als onderzoekslocatie had bedacht, had ik bezocht. Maar daar kon ik niet veel verder mee. Mijn onderzoeksopzet was voor mijn gevoel waardeloos. In deze week kreeg ik ook nog eens te horen dat mijn moeder in het ziekenhuis was opgenomen, gelukkig niet ernstig, maar dan merk je pas goed dat je aan de andere kant van de wereld zit. Na een telefonisch gesprek met Fabiola heb ik een paar dagen de tijd genomen om eens goed over mijn opzet na te denken. Uiteindelijk bleven de onderzoeksvragen vrijwel hetzelfde, maar ging ik op zoek naar meerdere informanten, in plaats van één bandje zoals ik in mijn opzet had omschreven.

Toen kon ik weer verder met mijn onderzoek. Ik wilde mensen gaan interviewen, maar zodra ik het woord ‘interview’ ter sprake bracht gingen mijn informanten zitten en vroegen ze: ‘Wat wil je weten?’. Ik stelde een vraag, zij gaven antwoord, maar het bleef allemaal erg oppervlakkig. Ik besloot om het woord ‘interview’ niet meer te gebruiken, maar de jongeren te vragen of ze wilden vertellen over muziek. Dat werkte een stuk beter, ik kreeg verhalen te horen, verhalen van jonge muzikanten, precies waar ik naar op zoek was. Later ben ik het beruchte woord toch weer gaan gebruiken, want ik voelde beter aan wanneer het kon. Dit alles ging natuurlijk in het Spaans. Dat is me nog wel het meeste meegevallen. Het Spaans dat ik Guatemala wordt gesproken is erg langzaam en daarom goed te volgen. Dus zeker wanneer de jongeren aan het woord waren, kon ik ze goed begrijpen. Ook het spreken ging steeds beter, wanneer je weet waar je het over wilt hebben, kun je je daar van te voren op voorbereiden.

Wat ik nog steeds moeilijk vond was het op mensen afstappen om ze dingen te gaan vragen. ‘Misschien ben ik gewoon te verlegen om antropoloog te zijn’<sup>18</sup>. Maar zeker in een stadje als Antigua was het nodig om zelf die eerste stap te zetten. Doordat het zo toeristisch is, wordt je steeds aangesproken als toerist. Ook als je er al een paar weken rondloopt. Maar uiteindelijk was er toch wel een kleine groep mensen, voornamelijk uit de straat waar we woonden, die je groeten als je ze tegenkomt.

Ik vond het erg leuk om in een andere omgeving te zijn en te leven en mensen van daar te spreken. Maar het is wel gebleken dat het onderzoek doen niet echt iets voor mij was. Misschien heeft dit te maken met de onervarenheid en zal een volgend onderzoek me beter vergaan.

---

<sup>18</sup> Veldwerknootitie donderdag 26 februari, Parque Central



## Bijlage 2 – Resumen en Español (Samenvatting in het Spaans)

Esta tesis trata sobre la importancia de la música para los jóvenes en Antigua Guatemala. Los jóvenes músicos en Antigua tienen una gran pasión por la música. Tocan música porque les gusta, es un buen pasatiempo. Pero es también una forma de expresión de su creatividad personal. Los géneros que tocan son principalmente pop/rock y reggae, pero algunos, como La Casa de Kello, experimentan con la fusión de diferentes géneros de música. Al mismo tiempo que pagan por su creatividad los chicos critican la sociedad haciendo uso de la música. En estas dos cosas los músicos se diferencian del grupo, mayoritario, de jóvenes que escuchan reggaeton y bachata. Reggaeton y bachata son muy populares en este momento en Guatemala. Los jóvenes que participaron en mi investigación tienen una opinión bastante negativa sobre estos géneros. Ellos consideran que esta música es para las masas borreguilas que la siguen.

Se puede decir que estos dos tipos de música, el pop/rock y el reggaeton comercial forman diferentes subculturas juveniles. Sin embargo también es cierto que subculturas como las que se conocen entre los jóvenes holandeses no se encuentran en Guatemala. Los jóvenes reconocen el fenómeno y lo asocian exclusivamente con el fenómeno hip—hop. Durante mi investigación no los encontré sino muy esporádicamente. Los jóvenes no marcan sus preferencias musicales con la ropa que usan.

Para un músico la vida no es fácil en Guatemala. Es difícil ganar dinero suficiente para subsistir de la música. Además los instrumentos y clases de música son muy costosos. Pero algunos músicos en Antigua sí pueden vivir de la música. Luis por ejemplo, toca casi todas las noches en un café. Allí gana suficiente dinero para subsistir y además entra en contacto con amigos nuevos y otros músicos. Gilberto trabaja en una tienda de música y también toca en un grupo. Para ellos, ellos dicen, la música es la vida.

La música tradicional en Guatemala es la marimba. Es un símbolo de identidad nacional. La mayoría de los jóvenes que entrevisté durante mi investigación piensan que la marimba es aburrida, y que es una cosa de los viejos. Al mismo tiempo estos jóvenes reconocen que la Marimba es importante por la historia y la tradición del país. La marimba es un producto de la creolización. Es una mezcla de géneros musicales africanos, españoles e indígena y tiene mucha influencia sobre la música popular en Guatemala. En otros lugares la marimba se ha fundido con géneros modernos como el rock y el rock español. En Antigua estos nuevos géneros no son populares, y los músicos locales no los cultivan.

Las teorías sobre la importancia de la música para el desarrollo de la identidad social de los jóvenes, validas para los jóvenes europeos y norteamericanos también son aplicable a los jóvenes en Antigua Guatemala. La música popular tiene mucha influencia sobre los jóvenes y los ayuda a formar su identidad social y cultural. Los jóvenes hacen uso de la música para expresar quienes son. Y la música forma a los jóvenes social y culturalmente.

### Bijlage 3 – Verklarende woordenlijst

Camioneta	Oude Amerikaanse schoolbus die gebruikt wordt voor het openbare vervoer over lange afstanden in Guatemala.
Garífunas	Etnische groep in Guatemala, afstammelingen van Afrikaanse slaven
Hormigo	Houtsoort uit Guatemala en Mexico, wordt gebruikt voor het vervaardigen van de marimba.
Indígenas	Etnische groep in Guatemala, inheemse bevolking.
Marimba	Traditioneel muziekinstrument van Guatemala met verschillende, elkaar opvolgende types: marimba de arco, marimba de tecumates en marimba cromático.
Mestizos	Etnische groep in Guatemala, afstammelingen van de Spaanse koloniale overheerser. Ook wel Ladinos genoemd.
Municipalidad	Gemeentelijke overheid
Quetzales	Munteenheid van Guatemala



Bijlage 4 – Foto's



Cesar en Christofer tijdens de repetitie van Made in Antigua.



Sergio (links met gitaar) en Luis (midden met djembe) tijdens een optreden in Rainbow Café



Gilberto (links)  
tijdens een optreden  
met 'The High  
Commanders' in 'El  
Chaman'.



Solfègeles van Mario  
op de muziekschool  
Cesar Brañas.



Marimbales van Estuardo bij Cesar Brañas.



Ik in het Parque Central tijdens de Semana Santa. (foto Lotte Thissen).

